

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 26.6.2002
COM(2002) 321 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Τελική έκθεση για την Πράσινη Βίβλο "Ευρωπαϊκή στρατηγική ασφάλειας ενεργειακού
εφοδιασμού"**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Τελική έκθεση για την Πράσινη Βίβλο "Ευρωπαϊκή στρατηγική ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού"

1. Με την Πράσινη Βίβλο για την ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού, την οποία εξέδωσε η Επιτροπή εδώ και πάνω από ένα χρόνο, άνοιξε μια συζήτηση για την ενεργειακή πολιτική που είχε να πραγματοποιηθεί τριάντα χρόνια¹. Αυτή η συζήτηση ιδεών έδωσε το έναυσμα, στα περισσότερα κράτη μέλη, για ένα νέο προβληματισμό σχετικά με τις εθνικές επιλογές στον τομέα της ενέργειας. Χρησίμευσε ως αναφορά σε ορισμένες τρίτες χώρες όπως είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες στην προετοιμασία του σχεδίου Bush, η Ιαπωνία και η Ρωσία. Τον Μάρτιο του 2002, στα συμπεράσματά του, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης *"σημειώνει την πρόθεση της Επιτροπής να υποβάλει την έκθεση για την ασφάλεια εφοδιασμού με βάση τα αποτελέσματα της συζήτησης που δημιουργήθηκε από την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για την ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού, ενόψει της προσεχούς συνόδου του στη Σεβίλλη."*

2. Η Πράσινη Βίβλος, η οποία εγγράφεται μέσα στην προοπτική των επόμενων είκοσι έως τριάντα χρόνων, δείχνει τις διαρθρωτικές αδυναμίες του ενεργειακού εφοδιασμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα ευαίσθητα γεωπολιτικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά σημεία του, με βάση ιδίως τις ευρωπαϊκές δεσμεύσεις στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κυότο. Η διεύρυνση δεν μεταβάλλει τα δεδομένα του προβλήματος. Στην Πράσινη Βίβλο τονιζόταν επίσης πριν τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου ότι ήταν αναγκαίο να ενταχθούν στον γενικότερο σχεδιασμό της ασφάλειας εφοδιασμού τα θέματα που συνδέονται με την ασφάλεια των εγκαταστάσεων.

3. Η όλο και πιο ενεργοβόρος ευρωπαϊκή οικονομία στηρίζεται ουσιαστικά στα ορυκτά καύσιμα, τα οποία αντιπροσωπεύουν τα 4/5 της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας (πετρέλαιο, άνθρακας και φυσικό αέριο), τα 2/3 δε αυτών εισάγονται. Το φυσικό αέριο και μόνον που προέρχεται από τη Ρωσία αντιπροσωπεύει περίπου το 20% της κατανάλωσής μας. Η κοινοτική προσφορά ενέργειας καλύπτει μόλις το ήμισυ των κοινοτικών αναγκών. Εάν δεν γίνει τίποτε μέχρι το 2030, η βαρύτητα των ορυκτών καυσίμων θα οξυνθεί. Οι εισαγωγές ενεργειακών πόρων θα είναι πολύ μεγαλύτερες σε τριάντα χρόνια και θα ανέλθουν στο 70% των συνολικών αναγκών. Το πετρέλαιο ενδέχεται να εισάγεται σε αναλογία 90%.

Η εξάρτηση από τις εισαγωγές και το αυξανόμενο μερίδιο αυτών μπορεί να δημιουργήσουν ανησυχίες σχετικά με τους κινδύνους ή τις δυσκολίες εφοδιασμού. Πάντως, θα ήταν υπερβολική απλοποίηση και σφάλμα να θεωρηθεί η ασφάλεια εφοδιασμού ως ένα απλό ζήτημα μείωσης της εξάρτησης από τις εισαγωγές και προώθησης της ενδοκοινοτικής παραγωγής. Η ασφάλεια εφοδιασμού απαιτεί ολόκληρη σειρά πρωτοβουλιών σε πολιτικό

¹ Η Πράσινη Βίβλος και η ιστοσελίδα που αφιερώνεται στη συζήτηση διατίθεται στο Διαδίκτυο στην εξής διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/energy_transport/en/lpi_lv_en1.html. Από τις αρχές του 2002, συμβουλευθήκαν τις στήλες αυτής της ειδικής σελίδας κάθε μήνα 30.000 περίπου άτομα κατά μέσο όρο.

επίπεδο, ώστε να καταστεί δυνατή, μεταξύ άλλων, η διαφοροποίηση των πηγών και των τεχνολογιών, χωρίς να αγνοηθεί το γεωπολιτικό πλαίσιο και οι συνέπειές του.

4. Η Πράσινη Βίβλος προτείνει μια σαφή στρατηγική με άξονα τον έλεγχο της ζήτησης. Υπογραμμίζει, ορθά, ότι τα περιθώρια χειρισμού της Ένωσης στην προσφορά ενέργειας είναι περιορισμένα, εξαιτίας, ιδίως, των περιορισμένων ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, των λίγο ανταγωνιστικών, όπως ο άνθρακας, ιδίων πόρων της. Είναι σκόπιμο, συνεπώς, να ληφθούν μέτρα ως προς τη ζήτηση (να καμφθεί και να κατευθυνθεί), αντίθετα με τις Ηνωμένες Πολιτείες οι οποίες, στο ενεργειακό σχέδιο που ανήγγειλαν τον Μάιο του 2001, επιθυμούν να ανταποκριθούν στη ζήτηση με όλο και πιο μεγάλη προσφορά.

5. Στην Πράσινη Βίβλο τέθηκαν δώδεκα περίπου ερωτήματα για να προσανατολιστεί η γενική συζήτηση. Στα ερωτήματα αυτά υπήρξαν πολυάριθμες απαντήσεις και αντιδράσεις, τόσο από τα κράτη μέλη - ακόμη και από Κοινοβούλια και περιφέρειες - όσο και από εταιρείες, συλλόγους καταναλωτών ή από ΜΚΟ. Το Συμβούλιο εξέδωσε προσωρινά συμπεράσματα και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπως και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών της Ένωσης εξέδωσαν γνώμες².

Αυτές οι πολυάριθμες αντιδράσεις αποδεικνύουν ότι ο προβληματισμός της Πράσινης Βίβλου ανταποκρινόταν σε μια αναγκαιότητα, η δε ανάλυσή των αντιδράσεων δείχνει την αποδοχή των κατευθύνσεων της Πράσινης Βίβλου και των περισσότερων προτάσεων. Μάλιστα η συζήτηση σχετικά με τη θέση και τον ρόλο της πυρηνικής ενέργειας πραγματοποιήθηκε χωρίς πάθος και ήταν διαφωτιστική για τις συζητήσεις στα ίδια τα κράτη μέλη.

6. Προέκυψε λοιπόν μια σχεδόν ομόφωνη συμφωνία σχετικά με το στρατηγικό άξονα να ελεγχθεί η ζήτηση: πρέπει η ζήτηση να καμφθεί και να κατευθυνθεί. Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης τον Μάρτιο του 2002, στα οποία τονίζεται ιδιαίτερα η αναγκαιότητα να επιτευχθεί καλύτερη ενεργειακή απόδοση έως το 2010 και τη γρήγορη έκδοση των προτάσεων για τη φορολόγηση της ενέργειας, παρέχουν σαφή πολιτική στήριξη σε αυτή την προτεραιότητα. Η Επιτροπή, χωρίς να περιμένει το τέλος της συζήτησης, υπέβαλε σχετικές προτάσεις, ρυθμιστικού χαρακτήρα και όχι απλώς πλέον ενθάρρυνσης ή ανταλλαγής ορθών πρακτικών, οι οποίες έγιναν πολύ ευνοϊκά δεκτές, ορισμένες δε έχουν ήδη εκδοθεί από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Πρόκειται ιδίως για την οδηγία σχετικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που εκδόθηκε το 2001, στο πλαίσιο της οποίας τα κράτη μέλη δεσμεύονται να τηρήσουν εθνικούς στόχους στη μελλοντική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας που θα παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, να καθιερώσουν ένα σύστημα πιστοποίησης πράσινης προέλευσης της ηλεκτρικής ενέργειας και να θέσουν σε εφαρμογή συνοδευτικά μέτρα με σκοπό να διευκολυνθεί η είσοδος της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας στην εσωτερική αγορά. Με αυτό το ρυθμιστικό πλαίσιο, το 22% της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στην Ένωση, έως το έτος 2010, θα παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Πρόκειται επίσης για την πρόταση οδηγίας σχετικά με την εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια, η οποία προσφέρει σαφές νομοθετικό πλαίσιο για τον περιορισμό της κατανάλωσης ενέργειας, η οποία σε αυτόν τον τομέα αντιπροσωπεύει το 40% της καταναλωμένης ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξάλλου, υπό καλές συνθήκες εξοικονόμησης και

² Επισυνάπτεται σύνοψη των απαντήσεων στα ερωτήματα της Πράσινης Βίβλου.

απόδοσης, θα είναι δυνατό να εξοικονομηθεί περίπου το 22% της κατανάλωσης αυτής. Η προτεινόμενη οδηγία θα συμβάλει στην επίτευξη του στόχου χάρη στην καθιέρωση, στα νεόδομητα και τα υπάρχοντα κτίρια, κοινής μεθοδολογίας για την εκπόνηση και την τακτική επικαιροποίηση ελάχιστων προτύπων ενεργειακής απόδοσης, τα οποία πρέπει να υιοθετήσουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, όπως επίσης και συστημάτων πιστοποίησης. Ο μηχανισμός αυτός συμπληρώνεται από τον καλύτερο έλεγχο των εγκαταστάσεων θέρμανσης και ψύξης.

Τέλος, πρόκειται επίσης για ρυθμιστικές και φορολογικές προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με την προώθηση των βιοκαυσίμων, οι οποίες προβλέπουν ότι τα βιοκαύσιμα πρέπει να αποτελέσουν ένα ελάχιστο ποσοστό των συνολικά πωλούμενων καυσίμων από το 2005, ήτοι πρέπει να αντιπροσωπεύουν το 2% αρχικά έως το 5,75% το 2010. Πιο μακροπρόθεσμα, με την εξάπλωση των καυσίμων υποκατάστασης στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα βιοκαύσιμα, το 20% του πετρελαίου κίνησης και της βενζίνης στις οδικές μεταφορές θα μπορούσε, από τεχνικής πλευράς, να αντικατασταθεί έως το 2020, από αυτά τα προϊόντα.

Η εφαρμογή των νομοθετημάτων αυτών θα οδηγήσει σε εξοικονόμηση της συμβατικής ενέργειας σε ποσοστό περίπου 10% κατά τα προσεχή έτη και θα επιτρέψει να περιοριστεί η ανοδική τάση της ενεργειακής ζήτησης στην Ένωση που δημιουργείται από την αυξημένη κατανάλωση των νοικοκυριών και του τριτογενούς τομέα (η οποία υπολογίζεται 2 - 4% ανά έτος έως το 2010 στα κράτη μέλη και 3 - 6% ανά έτος στις υποψήφιες χώρες).

Οι προσπάθειες μείωσης της ζήτησης πρέπει να καταβληθούν κατά προτεραιότητα οπωσδήποτε στον τομέα των μεταφορών - ο οποίος αντιπροσωπεύει το 32% της ενεργειακής κατανάλωσης και το 28% των συνολικών εκπομπών CO₂. Τα μέτρα που προτείνονται στη Λευκή Βίβλο για την πολιτική μεταφορών με αντικείμενο την ελεγχόμενη διαχείριση της κινητικότητας, την αποκατάσταση ισορροπίας και την πραγματική αλληλοσυμπλήρωση μεταξύ τρόπων μεταφοράς, θα συμβάλουν ενεργά στην επίτευξη του στόχου αυτού, όπως έχει ζητήσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ. Η ανασυγκρότηση των σιδηροδρόμων, οι επενδύσεις στα διευρωπαϊκά δίκτυα και η εναρμόνιση όσον αφορά τα επαγγελματικά καύσιμα αποτελούν επίσης μέσα που μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου, όπως και η επικείμενη πρόταση οδηγίας πλαισίου για τα τέλη χρήσης των υποδομών - της οποίας το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης τόνισε τη σημασία στα συμπεράσματά του, έτσι ώστε, έως το 2004, οι τιμές των διαφόρων τρόπων μεταφοράς να αντικατοπτρίζουν καλύτερα το κόστος τους για την κοινωνία.

7. Πραγματοποιήθηκε, επίσης, ευρεία συζήτηση με επίκεντρο την πρόταση της Πράσινης Βίβλου υπέρ μιας νέας προσέγγισης για τα αποθέματα πετρελαίου. Η πρόταση της Πράσινης Βίβλου υπέρ στρατηγικών αποθεμάτων πετρελαίου αποσκοπούσε στη διασφάλιση μεγαλύτερης αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών σε περίοδο κρίσης. Υπενθυμίζεται ότι η διευρυμένη Ένωση θα καταναλώνει το 2004 περισσότερο από το 20% της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου. Οι γεωπολιτικές αβεβαιότητες και η αστάθεια των τιμών πετρελαίου θέτουν το θέμα καλύτερης οργάνωσης των αποθεμάτων και του συντονισμού στη χρήση τους. Η Επιτροπή μελετά την ανάγκη για σχετικές προτάσεις, οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη την ποικιλότητα των θέσεων. Κατά τον ίδιο τρόπο έλαβε χώρα συζήτηση για την ανάγκη στρατηγικών αποθεμάτων φυσικού αερίου. Η Επιτροπή εξετάζει την κατάσταση, λαμβάνοντας υπόψη μεταξύ άλλων, κατά πόσον πρέπει να ληφθούν συμπληρωματικά μέτρα για τη σταθερότητα και την καλή ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.

Στο πλαίσιο αυτό, ο εντατικός διάλογος μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και παραγωγών χωρών αποτελεί επιτακτική προϋπόθεση για να βελτιωθεί ο μηχανισμός διαμόρφωσης των τιμών και

για να συναφθούν συμφωνίες ικανοποιητικού εφοδιασμού. Ο διάλογος αυτός συντείνει, επίσης, στη βελτίωση των προϋποθέσεων σταθερότητας στις εν λόγω χώρες. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης για την Πράσινη Βίβλο, η ιδέα αυτή υποστηρίχθηκε σε πολλές τοποθετήσεις. Η συνεννόηση πρέπει να συνεχιστεί ανεξάρτητα από τη διεθνή συγκυρία, ανεξάρτητα από την άνοδο ή την πτώση των τιμών, και να έχει ως αντικείμενο, επίσης, τις πτυχές ασφαλείας των εγκαταστάσεων.

8. Η συζήτηση για την Πράσινη Βίβλο έδειξε ότι είναι αναγκαίο να αναπτυχθεί η αρχή της ασφάλειας εφοδιασμού σε κλίμακα ευρωπαϊκής ηπείρου, διότι μόνον έτσι θα είναι δυνατό να ελεγχθεί η τύχη της Ευρώπης στον ενεργειακό τομέα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε συζητήσεις με τη Ρωσία με σκοπό να δημιουργηθεί, όπως συνάγεται ιδίως από τις Διασκέψεις Κορυφής του Παρισιού, των Βρυξελλών, και πολύ πρόσφατα της Μόσχας, μια νέα ενεργειακή αλληλεγγύη. Έτσι, ξεκίνησαν δράσεις με αντικείμενο την ασφάλεια των δικτύων, την προστασία των επενδύσεων ή τον καθορισμό μεγάλων έργων κοινού ενδιαφέροντος. Ελπίζεται ότι ο διάλογος αυτός θα επιτρέψει να διευκρινιστεί πώς θα χρησιμοποιηθούν καλύτερα στο μέλλον οι συμφωνίες μακροπρόθεσμου εφοδιασμού και οι συμφωνίες κατανομής της παραγωγής, για τις οποίες οι εκπρόσωποι της βιομηχανίας εκδήλωσαν μεγάλες ανησυχίες κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για την Πράσινη Βίβλο.

9. Οι προσπάθειες προώθησης των νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίες αντιπροσωπεύουν μόνο το 6% του ενεργειακού ισοζυγίου της Ένωσης υπήρξαν μέχρι σήμερα εξαιρετικά αδύναμες: σύμφωνα με τις σημερινές τάσεις, οι πηγές αυτές θα αντιπροσωπεύουν μόνο το 9% της συνολικής κατανάλωσης στην Ευρώπη το 2030³. Η πρόταση της Πράσινης Βίβλου να τροφοδοτηθεί η ανάπτυξή τους με συμβατικούς ενεργειακούς πόρους προκάλεσε μεικτές αντιδράσεις.

10. Από την άλλη πλευρά, η πυρηνική ενέργεια παραμένει ένα αναπόφευκτο θέμα συζήτησης. Η Πράσινη Βίβλος έδωσε τη δυνατότητα να υπάρξει ειλικρινής και ανοικτή ανταλλαγή απόψεων για την πυρηνική ενέργεια, που αποτελεί αντικείμενο αντικρουόμενων απόψεων στο εσωτερικό της Ένωσης. Η Πράσινη Βίβλος αναφέρει ότι "οι ανησυχίες για την άνοδο της θερμοκρασίας, που οφείλεται στην αλλαγή του κλίματος, επέφεραν αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο γίνονται αντιληπτοί οι περιορισμοί του ενεργειακού εφοδιασμού" και ότι "το θέμα τίθεται όλως ιδιαιτέρως για την πυρηνική ενέργεια", η οποία, ως πηγή παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, επιτρέπει, σε συνδυασμό με τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση, να αποφευχθούν οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου που προέρχονται από την κατανάλωση ορυκτών καυσίμων. Η εξοικονόμηση που αντιπροσωπεύει η πυρηνική ενέργεια, από άποψη εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, υπερβαίνει τα 300 εκατομμύρια τόνους CO₂ (το οποίο ισοδυναμεί με το ήμισυ του στόλου αυτοκινήτων στην Ένωση). Πρόκειται για μια καθόλου αμελητέα ποσότητα και κανείς πλέον δεν αμφισβητεί το γεγονός αυτό, υπό την προϋπόθεση, βέβαια, ότι εγγράφεται στο πλαίσιο ενός ευρέος φάσματος και άλλων μέτρων που αποσκοπούν στη στήριξη της μείωσης των εκπομπών. Με το ευρωπαϊκό πρόγραμμά της για την αλλαγή του κλίματος (ΕΠΑΚ), η Επιτροπή ανήγγειλε ένα σύνολο μέτρων που έχουν τη δυνατότητα να μειώσουν τις εκπομπές του CO₂ κατά ισοδύναμη ποσότητα της τάξης των 122 έως 178 εκατομμυρίων τόνων, και συνεχίζει να διερευνά δυνατότητες μείωσης των εκπομπών.

³ Πηγή: PRIMES modelling

Η προδευτική εξάλειψη ή η αναστολή, που ορισμένα κράτη μέλη αποφάσισαν για την πυρηνική τους βιομηχανία, δεν θα επηρεάσει την ικανότητα της Κοινότητας να επιτύχει τους στόχους του Κυότο, δεδομένου ότι οι αποφάσεις αυτές, σύμφωνα με τον παρόντα προγραμματισμό, θα παραγάγουν αποτελέσματα μόνο μετά το 2012. Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα και με βάση τις σημερινές γνώσεις, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ολική εγκατάλειψη της πυρηνικής ενέργειας θα σήμαινε ότι το 35% της παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας θα έπρεπε να προέρχεται από παραδοσιακές και ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές, ότι θα απαιτούνταν σημαντικές προσπάθειες για την ενεργειακή απόδοση και ότι η ενεργειακή ζήτηση προβλέπεται να αυξηθεί.

Υπό τις συνθήκες αυτές, το φάσμα επιλογών των κρατών μελών, με την επιφύλαξη της άκσης των κυριαρχικών δικαιωμάτων τους ως προς τις σχετικές λήψεις αποφάσεων, πρέπει να παραμείνει όσο το δυνατόν ευρύτερο. Η πυρηνική ενέργεια παραμένει δυνατή επιλογή για τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα το επιθυμούσαν. Αυτή είναι η περίπτωση στην Ιαπωνία, στις Ηνωμένες Πολιτείες, στον Καναδά ή σε άλλα μέρη του κόσμου.

Το κύριο δίδαγμα, όμως, της συζήτησης για την Πράσινη Βίβλο είναι ότι το μέλλον αυτού του ενεργειακού πόρου εξαρτάται από τη σαφή, βέβαιη και διαφανή λύση που θα δοθεί στο θέμα της επεξεργασίας των ραδιενεργών αποβλήτων και της μεταφοράς τους⁴. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύτηκε από πλευράς της, στο έκτο πρόγραμμα πλαίσιο έρευνας 2000-2006, να υποστηρίξει την πυρηνική έρευνα και πιο συγκεκριμένα τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων⁵. Στο σημείο αυτό, υπενθυμίζεται επίσης ότι η πυρηνική ασφάλεια συζητήθηκε για πρώτη φορά, ως ειδικό θέμα, στις διαπραγματεύσεις που διεξάγονται τώρα για τη διεύρυνση. Συγκεκριμένα, η Ένωση ζήτησε επίμονα από τις υποψήφιες χώρες που χρησιμοποιούν πυρηνικούς αντιδραστήρες ορισμένων πολύ παλαιών τύπων, οι οποίοι δεν είναι δυνατόν να εκσυγχρονισθούν με λογικό κόστος, να αναλάβουν τη δέσμευση να επισπεύσουν το κλείσιμό τους, με βάση καθορισμένο χρονοδιάγραμμα. Η Επιτροπή φρονεί, όπως υπογράμμισε στο ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Γάνδης, ότι αυτές οι δεσμεύσεις, κατά μείζονα λόγο, θα έπρεπε να περιληφθούν στη συνθήκη προσχώρησης. Από το 1999, η Επιτροπή έχει κινητοποιήσει σημαντικά κοινοτικά κονδύλια για να στηρίξει τις προσπάθειες διάλυσης πυρηνικών σταθμών στις υπόψη τρεις χώρες.

Για τους περισσότερους συμμετέχοντες στη συζήτηση για την Πράσινη Βίβλο, το ζήτημα της πυρηνικής ασφάλειας, στο πλαίσιο της διευρυμένης Ένωσης, παραμένει κύριο μέλημα. Δεν προκαλεί λοιπόν έκπληξη το γεγονός ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Laeken τον Δεκέμβριο του 2001 ζήτησε υψηλό επίπεδο πυρηνικής ασφάλειας στο σύνολο της διευρυμένης Ένωσης, με τη σύνταξη τακτικών εκθέσεων επί του θέματος.

Το επόμενο στάδιο θα είναι η εξέταση από την Επιτροπή μιας πρότασης που θα ανοίγει τον δρόμο για μια πραγματική κοινοτική προσέγγιση της πυρηνικής ασφάλειας υπό μορφή κοινών προτύπων και πρακτικών καθώς και ευρωπαϊκών μηχανισμών ελέγχου και επισκόπησης από ομάδα ομοτίμων. Η Ένωση θα μπορούσε επίσης να συμβάλει ώστε να

⁴ Μια δημοσκόπηση που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο-Νοέμβριο 2001 για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ευρωβαρόμετρο) δείχνει ότι μεγάλο μέρος του κοινού που έλαβε μέρος στη δημοσκόπηση (2/3) κρίνει ότι εάν βρεθεί αρκετά ασφαλής λύση στη διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων, η πυρηνική ενέργεια πρέπει να παραμείνει ανοικτή επιλογή για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

⁵ Έτσι, για την πυρηνική ενέργεια θα διατεθεί ένα συνολικό κονδύλιο 1,23 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένων 750 εκατ. υπέρ της πυρηνικής σύντηξης, επί συνολικού προϋπολογισμού 17,5 δισ. ευρώ για το προσεχές πρόγραμμα πλαίσιο.

σημειωθεί γρήγορα πρόοδος στην ανεύρεση βιώσιμων λύσεων στη διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων καθορίζοντας σε κοινοτική κλίμακα συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα για την εισαγωγή πιο αποτελεσματικών συστημάτων αποθήκευσης των αποβλήτων στα κράτη μέλη.

11. Οι συγκεκριμένες προτάσεις για την εναρμόνιση της φορολόγησης, καθώς και τα θέματα τιμολόγησης στον τομέα των μεταφορών, προσκρούουν σε επιφυλάξεις. Η έλλειψη όμως φορολογικής εναρμόνισης οδηγεί σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ κρατών μελών. Εξάλλου, η αειφόρος ανάπτυξη απαιτεί μέτρα τιμολόγησης και φορολόγησης έτσι ώστε να συνυπολογίζονται οι εξωτερικές αρνητικές επιπτώσεις. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, ζητώντας την έκδοση της οδηγίας για την φορολόγηση της ενέργειας έως τα τέλη του 2002, έδωσε νέα ώθηση σε αυτές τις πτυχές. Εν προκειμένω, το ευρωπαϊκό σύστημα ανταλλαγής δικαιωμάτων εκπομπών πρέπει πλέον να συγκεκριμενοποιηθεί σύντομα.

Η εσωτερική αγορά ενέργειας συντελεί στη θέσπιση υγιούς ανταγωνισμού, στην ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού; στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας και απαιτεί καλύτερη χρησιμοποίηση υπαρχουσών διασπορευμένων ικανοτήτων. Μια διακοπή στον εφοδιασμό ηλεκτρικής ενέργειας, όπως συνέβη στην Καλιφόρνια, δεν νοείται στην εσωτερική αγορά, η οποία πλαισιώνεται από κανόνες για τις επενδύσεις, τον ανταγωνισμό, την πρόσβαση στους πόρους και τα δίκτυα μεταφοράς, οι οποίοι προστατεύουν από αυτού του είδους τις διακοπές. Αντίθετα με τις ιδέες που επικρατούν, η εσωτερική αγορά ενέργειας δεν αποβλέπει μόνο στη συστηματική μείωση των τιμών που εφαρμόζονται στους καταναλωτές, αλλά στην καθιέρωση δίκαιων τιμών, τηρουμένων των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Κατ'αίτηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Στοκχόλμης αξιολογήθηκε το ποσοστό ανοίγματος των αγορών (benchmarking). Στην έκθεση επιβεβαιώνεται μια από τις κύριες κατευθύνσεις της Πράσινης Βίβλου, δηλαδή η αναγκαιότητα μεγαλύτερου ανοίγματος της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου σε συνδυασμό με τις νέες ανάγκες ρύθμισης και αξιολόγησης.

Οι ενδοκοινοτικές ανταλλαγές - οι οποίες περιορίζονται ακόμη σήμερα, στην ηλεκτρική ενέργεια, στο 8% της παραγωγής - πάσχουν από έλλειψη υποδομών διασύνδεσης. Όπως τόνισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, η καλύτερη χρήση των υπαρχόντων δικτύων και η συμπλήρωση των ελλειπόντων κρίκων θα συμβάλει στη μεγαλύτερη ασφάλεια εφοδιασμού μακροπρόθεσμα. Στο σημείο αυτό, η Επιτροπή πρότεινε, όπως είχε αναγγείλει στην Πράσινη Βίβλο, ένα ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάπτυξη των υποδομών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας και τη συγχρηματοδότηση, κατά προτεραιότητα στο πλαίσιο του προϋπολογισμού των διευρωπαϊκών δικτύων, δώδεκα περίπου έργων διασύνδεσης ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, όπως χαρακτηρίστηκαν. Σε γενικές γραμμές, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης έκανε ένα αποφασιστικό βήμα προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας αποφασίζοντας ιδίως να εγγυηθεί ότι όλες οι καταναλώτριες βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις από το 2004 θα επιλέγουν ελεύθερα τον προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου που επιθυμούν.

12. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης για την Πράσινη Βίβλο, ορισμένοι διερωτήθηκαν, ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά πόσον θα μπορέσει η ευρωπαϊκή Ένωση να εφαρμόσει μια ενεργειακή πολιτική προσαρμοσμένη στις τυχόν αδυναμίες του εφοδιασμού της, δεδομένων των περιορισμένων μέσων που διαθέτει σε νομοθετικό και οργανικό επίπεδο.

Εντούτοις, η Ένωση επιτέλεσε σημαντικές προόδους στον ενεργειακό τομέα χρησιμοποιώντας πολλά μέσα: η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς της ενέργειας στηρίζεται

στις διατάξεις του κεφαλαίου περί προσέγγισης των νομοθεσιών, η προώθηση των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας βασίζεται στα άρθρα που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ η ανάπτυξη των δικτύων αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας πραγματοποιείται στο πλαίσιο του κεφαλαίου των διευρωπαϊκών δικτύων.

Ένα από τα διδάγματα της συζήτησης είναι ότι θα πρέπει να υπάρξει σκέψη γύρω από μια σφαιρική αρχή ασφάλειας εφοδιασμού. Μια τέτοια πολιτική θα απαιτήσει μακροπρόθεσμα προνοητική δράση, μηχανισμούς παρακολούθησης της αγοράς, μέσα με πολιτικό υπόβαθρο και ενίσχυση των σχέσεων με τις τρίτες χώρες. Η συζήτηση για την Πράσινη Βίβλο κατέδειξε ότι τη στιγμή που η Ένωση αποκτά την πιο ολοκληρωμένη εσωτερική αγορά ενέργειας, σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι αναγκαίο να ενισχυθεί ο συντονισμός των μέτρων που εγγυώνται την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού.

Συνημμένα:

- (1) Συνολική ανταπόκριση στην Πράσινη Βίβλο
- (2) Απαντήσεις στα δεκατρία ερωτήματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι - Η συζήτηση για την Πράσινη Βίβλο

Η συζήτηση για την Πράσινη Βίβλο (30 Νοεμβρίου 2000 - 15 Φεβρουαρίου 2002) έλαβε τη μορφή πολυάριθμων παρεμβάσεων, συνεδριάσεων, διάδοσης πληροφοριών, διασκέψεων, ημερίδων, σεμιναρίων, ειδικών κοινοβουλευτικών ακροάσεων, διαβουλεύσεων εντός των βιομηχανικών κλάδων και των ενώσεων, καθώς και μεταξύ αυτών. Η συζήτηση για την Πράσινη Βίβλο τροφοδότησε επίσης με πολλά στοιχεία πολιτικά έγγραφα που εκπόνησαν αρκετά κράτη μέλη και χώρες εκτός της ΕΕ. Το παρόν παράρτημα απαριθμεί ορισμένες από τις δραστηριότητες που διεξάχθηκαν.

Διάδοση πληροφοριών και συζητήσεις:

- περίπου **1000 επισκέψεις την ημέρα** στην ιστοσελίδα για την Πράσινη Βίβλο (Ιανουάριος 2002), με περίπου 240 «τηλεφορτώσεις»
- διαδόθηκαν περισσότερα από **20.000 αντίγραφα** της Πράσινης Βίβλου και 100.000 φυλλάδια·
- περισσότερες από **300 διασκέψεις**, ημερίδες, κλπ. για την Πράσινη Βίβλο όπου παρέστησαν επίτροποι και υπάλληλοι, μεταξύ των οποίων παρέστησαν και υπάλληλοι από 28 υποψήφιες χώρες·
- **κρατικά** προγράμματα πληροφόρησης για την Πράσινη Βίβλο, με εθνικές διαβουλεύσεις, εθνικές κοινοβουλευτικές ακροάσεις ή άλλες εκδηλώσεις στα κράτη μέλη·
- συζήτηση στα **ευρωπαϊκά κοινοτικά όργανα**: Συμβούλιο Υπουργών (αρχικά συμπεράσματα), Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Επιτροπή των Περιφερειών, Συμβουλευτική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, Επιστημονική και Τεχνική Επιτροπή της ΕΥΡΑΤΟΜ, Συμβουλευτική Επιτροπή του Οργανισμού Εφοδιασμού της ΕΥΡΑΤΟΜ, Συμβουλευτική Επιτροπή Ενέργειας.

Επίσημες γραπτές παρεμβάσεις:

- κατά τη διάρκεια της περιόδου διαβουλεύσεων η Επιτροπή παρέλαβε **236⁶**·
- οι ανακοινώσεις ήταν ευρείας προέλευσης, όπως φαίνεται από τον κάτωθι πίνακα:

⁶ Περίπου 7000 άτομα έστειλαν τις απόψεις τους (ταυτόσημες) ως μέρος της κυβερνοδράσης Greenpeace.

ΕΕ και κυβερνήσεις κρατών μελών, ΕΖΕΣ, συμβουλευτικοί οργανισμοί ενεργειακής πολιτικής, κοινοβούλια, αντιπροσωπίες	33
Δημόσιοι οργανισμοί ενέργειας, τοπικές κυβερνήσεις	17
Βιομηχανίες ενέργειας, συνδικαλιστικές οργανώσεις τους και συναφείς τεχνικοί οργανισμοί	76
Βιομηχανίες κατανάλωσης ενέργειας, συνδικαλιστικές οργανώσεις τους και συναφείς τεχνικοί οργανισμοί	30
ΜΚΟ ⁷ και σύλλογοι προώθησης ή διατήρησης της ενέργειας	19
Ενώσεις, επαγγελματικοί και επιστημονικοί οργανισμοί, πανεπιστήμια, μελετητικές ομάδες	41
Άτομα	20
Σύνολο	236

Η συζήτηση στα κράτη μέλη και τα όργανα της ΕΕ:

Όλα τα κράτη μέλη διαβίβασαν γραπτές παρεμβάσεις. Σε γενικές γραμμές δέχθηκαν ευνοϊκά τη συζήτηση, καθώς και τη μακροπρόθεσμη προοπτική της και την ολοκληρωμένη προσέγγιση του θέματος. Τα περισσότερα κράτη +μέλη διοργάνωσαν κάποια μορφή δημοσίων διαβουλεύσεων σε εθνικό επίπεδο, ημερίδες με οικονομικούς παράγοντες, εισηγήσεις συμβουλευτικών φορέων ή κοινοβουλευτικές συζητήσεις, υποστηρίζοντας μια νέα θεώρηση των επιλογών τους στον ενεργειακό τομέα. Παραδείγματος χάρι, η εξεταστική επιτροπή της ΕΕ διεξήγαγε έρευνα στη Βουλή των Λόρδων στο Ηνωμένο Βασίλειο με αντικείμενο την Πράσινη Βίβλο με ακροάσεις επί αρκετές εβδομάδες. Η επιτροπή της ΕΕ στην Βουλή της Δανίας έκανε παρέμβαση. Κοινοβουλευτικές ακροάσεις πραγματοποιήθηκαν στην Ιταλία, τη Σουηδία και την Ισπανία και σε πολλά κοινοβούλια συζητήθηκε η Πράσινη Βίβλος συχνά με τη συμμετοχή της Επιτροπής. Ο Αντιπρόεδρος προσκλήθηκε να συμμετάσχει σε αρκετές από αυτές.

Οι δημόσιες συζητήσεις με τη συμμετοχή οικονομικών παραγόντων ενθαρρύνθηκε ευρέως. Στην Ιταλία παραδείγματος χάρι το Υπουργείο διοργάνωσε μια σειρά συζητήσεων στη χώρα με θέματα από την Πράσινη Βίβλο επί εννέα ημέρες, όπου έλαβαν μέρος πολλοί οικονομικοί παράγοντες. Στις Κάτω Χώρες το Υπουργείο διοργάνωσε συζητήσεις μεταξύ εμπειρογνομόνων και οικονομικών παραγόντων πριν εκπονήσει τη δική του παρέμβαση. Στη Γερμανία, εκτός από τις συζητήσεις σε ομοσπονδιακό επίπεδο, αρκετά ομόσπονδα κράτη διοργάνωσαν συζητήσεις. Έγιναν εκτενείς ανακοινώσεις από τεχνικούς οργανισμούς που είναι κρατικοί σύμβουλοι σε

⁷ Βλέπε υποσημείωση 1

θέματα ενέργειας, παράλληλα με την κυβερνητική παρέμβαση σε αρκετά κράτη μέλη όπως στην Ισπανία και την Ιρλανδία. Τα παραδείγματα αυτά δείχνουν το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα της συζήτησης για την Πράσινη Βίβλο στα κράτη μέλη. Όπως δείχνουν τα πράγματα, οι παρεμβάσεις των κρατών μελών ήταν σε γενικές γραμμές εκτενείς και αναλυτικές.

Οι παρεμβάσεις δείχνουν ότι υπάρχουν πεδία όπου υπάρχει σαφής συναίνεση ότι η ασφάλεια εφοδιασμού με την ανεύρεση πιο αποτελεσματικού τρόπου προώθησής της. Αυτό ισχύει, παραδείγματος χάριν, για την ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και των παραγωγών χωρών, και για τη διαφοροποίηση, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την εξοικονόμηση και την απόδοση ενέργειας. Σε άλλα πεδία, οι παρεμβάσεις δείχνουν ότι υπάρχουν διαφορές απόψεων σχετικά με τη συνάφεια του θέματος και την αναγκαιότητα και το πεδίο κοινής προσέγγισης. Ωστόσο, όλα τα κράτη μέλη δέχθηκαν ότι η προσοχή πρέπει να εστιαστεί στην ασφάλεια εφοδιασμού και στη συζήτηση για την Πράσινη Βίβλο.

Το Συμβούλιο, στα αρχικά του συμπεράσματα, το Μάιο του 2001, δέχθηκε ευνοϊκά την Πράσινη Βίβλο και τη συζήτηση σχετικά με αυτήν και τόνισε ότι είναι ανάγκη να χαραχθεί μακροπρόθεσμη στρατηγική σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο για να βελτιωθεί η ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού στην ΕΕ. Το Συμβούλιο συμφώνησε ότι πρέπει να αντιμετωπισθούν η αύξηση της ζήτησης και η διαχείριση της ενεργειακής εξάρτησης, όπως επίσης και οι επιπτώσεις των ακολουθούμενων ή προγραμματιζόμενων πολιτικών και μέτρων στην ασφάλεια εφοδιασμού, και ιδίως στην εσωτερική αγορά ενέργειας. Το Δεκέμβριο του 2001, το Συμβούλιο συνέχισε να εξετάζει το θέμα, επικεντρώνοντας την προσοχή του στην ασφάλεια των υποδομών (μετά την 11η Σεπτεμβρίου), των αποθεμάτων και στην εντατικοποίηση του διαλόγου μεταξύ ΕΕ και παραγωγών χωρών.

Η ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού ήταν ένα από τα πεδία που περιλάμβανε η μελέτη παρακολούθησης που διαβιβάστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, το οποίο είχε ζητήσει να εξεταστούν οι ρυθμίσεις για την ασφάλεια εφοδιασμού ορισμένων στρατηγικά σημαντικών προϊόντων στην ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, το οποίο είχε ως αντικείμενο τόσο οικονομικά όσο και ενεργειακά θέματα, συμπεριέλαβε την ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε πληρέστατο ψήφισμα, μετά από διεξοδικές εργασίες υπό τον κ. Chichester (PPE, Ηνωμένο Βασίλειο) ως εισηγητή. Κατά τις συζητήσεις στην Επιτροπή και στην Ολομέλεια, ήταν αξιοσημείωτο το φάσμα των ανακοινώσεων, των δημοσιεύσεων και των τοποθετήσεων. Σε ορισμένα θέματα διαπιστώθηκε συναίνεση, ενώ παρατηρήθηκε απόκλιση απόψεων σε άλλα. Η Επιτροπή βιομηχανίας, εξωτερικού εμπορίου, έρευνας και ενέργειας ήταν εκείνη που επεξεργάστηκε το θέμα, αλλά το ζήτημα εξέτασαν επίσης η Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Πολιτικής Καταναλωτών και η Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων. Πραγματοποιήθηκε μία δημόσια ακρόαση και μία ακρόαση με τον Αντιπρόεδρο.

Στο ευρέος φάσματος και λεπτομερέστατο Ψήφισμά⁸ του, το Κοινοβούλιο ανέφερε ότι η ασφάλεια εφοδιασμού αποτελεί μέλημα, στο οποίο πρέπει να δώσουν πρώτη προτεραιότητα η Επιτροπή, το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη. Δέχθηκε την Πράσινη Βίβλο ως βάση συζήτησης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θεωρεί ότι η ενεργειακή απόδοση και η εξοικονόμηση ενέργειας αποτελούν πρώτη προτεραιότητα. Έκανε έκκληση να προωθηθεί μια «έξυπνη» προσέγγιση στη χρήση της ενέργειας, με την οποία η Ευρώπη θα αποκτήσει την πιο αποδοτική από ενεργειακή άποψη οικονομία στον κόσμο. Τα μέλη υποστήριξαν ότι πρέπει να επιτευχθεί διαφοροποίηση, ιδίως στις υποδομές, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τους ενδογενείς πόρους. Ζήτησαν την σύναψη συνθήκης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Θεώρησαν ότι το φάσμα σεναρίων που περιέχει η Πράσινη Βίβλος είναι υπερβολικά περιορισμένο, ειδικά σε ό,τι αφορά τη ζήτηση, τις ανανεώσιμες πηγές και τη συμπαραγωγή ενέργειας, και ζήτησαν να αναπτυχθούν πιο αναλυτικά σενάρια. Το περιβάλλον κατείχε εξέχουσα θέση στο Ψήφισμα του Κοινοβουλίου. Παραδείγματος χάριν, το Κοινοβούλιο υποστήριξε να αναληφθεί μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την κατασκευή ηλεκτροπαραγωγικών σταθμών που θα λειτουργούν με άνθρακα χωρίς να παράγουν εκπομπές αερίων. Οι απόψεις διέφεραν σχετικά με το ρόλο της πυρηνικής ενέργειας και για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διαχειριστούμε τη χρήση της. Στο ψήφισμα υποστηρίχθηκε ότι πρέπει να επιδιωχθούν ισχυρότεροι δεσμοί με τις χώρες παραγωγής και διαμετακόμισης. Η συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να περιλαμβάνει το θέμα της βιώσιμης ενέργειας. Το Κοινοβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να διαδραματίσει σημαντικότερο ρόλο στο συντονισμό των εθνικών ενεργειακών πολιτικών προς το συμφέρον της ΕΕ συνολικά, καθώς και στις διεθνείς διπλωματικές σχέσεις με τις χώρες παραγωγής και διαμετακόμισης και τους διεθνείς οργανισμούς, μεταξύ των οποίων είναι ο ΠΟΕ. Αναγνωρίζοντας πόσο σημαντική είναι η αρχή της επικουρικότητας και καθορίζοντας τα πεδία στα οποία πρέπει να δράσουν οι εθνικές και τοπικές αρχές, κάλεσε τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν στη συνθήκη ΕΚ ένα κεφάλαιο για την ενεργειακή πολιτική.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, στη γνώμη της⁹, δέχθηκε ευνοϊκά την Πράσινη Βίβλο, και ιδίως τη μακροπρόθεσμη προοπτική της. Τόνισε τη σημασία της ενέργειας στην οικονομία, την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα. Συνέστησε να συνδεθεί στενότερα η ενεργειακή πολιτική με την πολιτική της ΕΕ σε άλλα πεδία, και πιο συγκεκριμένα στο κλίμα, την έρευνα και τη γεωργία. Τόνισε την ανάγκη για διαφοροποίηση και για ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο ενεργειακού εφοδιασμού, το οποίο θα αναγνωρίζει τις αρμοδιότητες των κρατών μελών στο πεδίο της ενέργειας. Συνέστησε να διατηρηθεί το μερίδιο της πυρηνικής ενέργειας στον ενεργειακό εφοδιασμό, τουλάχιστον προς το παρόν, έτσι ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι σε ό,τι αφορά τα αέρια του θερμοκηπίου.

Η Επιτροπή των Περιφερειών¹⁰ δέχθηκε ευνοϊκά την προσοχή που δίδεται στην αύξηση του μεριδίου συμμετοχής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στον τομέα των κτιρίων.

⁸ PE:A5-0363/01

⁹ Γνώμη της ΟΚΕ

¹⁰ Γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών

Συνέστησε να αξιολογηθεί η συνεισφορά της πυρηνικής ενέργειας σε πολύ ευρύτερη και διαφορετική βάση από εκείνη των καυσίμων. Υποστήριξε ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη διαχείριση της ζήτησης και εξέφρασε τις ανησυχίες της σχετικά με τις επιπτώσεις που θα έχει η ελευθέρωση της αγοράς ενέργειας στη διαχείριση της ζήτησης. Η Επιτροπή πρότεινε στόχους ενεργειακής απόδοσης για τα κράτη μέλη οι οποίοι να συνοδεύονται από προγράμματα δράσης. Έκρινε ότι η φορολογική πολιτική είναι αναγκαίο εργαλείο για τη διαχείριση της ζήτησης και ζήτησε να περιληφθεί ένα κεφάλαιο για την ενέργεια στη συνθήκη.

Ενδιάμεση έκθεση της Επιτροπής: εκδόθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 2001, αριθ. αναφοράς: SEC(2001)1962

Τα πλήρη κείμενα των παρεμβάσεων διατίθενται στην ιστοθέση για την Πράσινη Βίβλο στην εξής διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/energy_transport/en/lpi_lv_en1.html

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – Σύνοψη των ανακοινώσεων ανά ερώτηση

Ερώτημα 1: *Μπορεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να δεχθεί μεγαλύτερη εξάρτησή της από τους ενεργειακούς πόρους του εξωτερικού χωρίς να διακυβεύσει την ασφάλεια εφοδιασμού της και την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα; Εάν ναι, για ποιους ενεργειακούς πόρους θα ήταν σκόπιμο να προβλεφθεί μια νομοθετημένη πολιτική εισαγωγών; Στο πλαίσιο αυτό, είναι σκόπιμο να ευνοηθεί μια οικονομική προσέγγιση: ενεργειακό κόστος ή γεωπολιτική προσέγγιση: κίνδυνος διακοπής του εφοδιασμού;*

Για να εξασφαλισθεί **διαφοροποίηση** ανά ενεργειακό πόρο, οι προμηθεύτριες χώρες και οι διαδρομές διαμετακόμισης θεωρούνται ευρέως ότι αποτελούν το κλειδί για να αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη εξάρτηση από τις εισαγωγές.

Από τις διάφορες παρεμβάσεις φαίνεται ότι τον κύριο ρόλο έχουν οι πολιτικοί αρμόδιοι, ιδίως για τη δημιουργία ενός **κλίματος** ευνοϊκού για **τις επενδύσεις**, εντός και εκτός της ΕΕ. Η Ευρώπη πρέπει να καταβάλει προσπάθειες για να βελτιωθεί το κλίμα επενδύσεων σε τρίτες χώρες μέσω της διπλωματικής οδού, συμφωνιών συνεργασίας και με την ανάπτυξη καλών και σταθερών σχέσεων. Ένας από τους στόχους πρέπει να είναι η μείωση της δύναμης των καρτέλ. Η διαφοροποίηση πρέπει επίσης να επιτευχθεί μέσω της **αγοράς**. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι οι ανοικτές και ανταγωνιστικές αγορές, οι ελεύθερες τιμές ενέργειας και τα νομοθετικά μέσα που βασίζονται στην αγορά είναι ο καλύτερος τρόπος για να εξασφαλιστεί η πλέον κατάλληλη κατανομή και διαφοροποίηση των πόρων. Όσοι το υποστηρίζουν αυτό, προσβλέπουν στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, στις διαπραγματεύσεις της GATS (Γενική Συμφωνία για τις Συναλλαγές στον τομέα των Υπηρεσιών) και στη Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας.

Ορισμένοι επισημαίνουν τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν **τα στερεά καύσιμα** και η **πυρηνική ενέργεια** στον ενεργειακό εφοδιασμό της ΕΕ, διότι παρέχουν αξιοπιστία με τις σταθερές τιμές τους, την αφθονία των αποθεμάτων και τη μεγάλη ποικιλία προμηθευτών. Τα **αποθέματα** πετρελαίου και φυσικού αερίου της **Βορείου Θαλάσσης** δεν πρέπει να αγνοούνται στο θέμα της ασφάλειας εφοδιασμού, σύμφωνα με ορισμένους. Το κλειδί είναι ένα σωστό ρυθμιστικό πλαίσιο, το οποίο θα ενθαρρύνει αντί να αποθαρρύνει τις αναγκαίες επενδύσεις. Ορισμένοι είναι υπέρ των προσπαθειών E&A στα αποθέματα μη συμβατικών ενεργειών. Ένας μικρός αριθμός συνομιλητών υποστήριξε ότι είναι σημαντικό να διατηρηθεί ένα «βάθρο» **εσωτερικής παραγωγής άνθρακα** για την ασφάλεια εφοδιασμού μακροπρόθεσμα. Ωστόσο, άλλοι υπογραμμίζουν το συνεπαγόμενο υψηλό κόστος και τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Αρκετοί προτείνουν να παρακολουθείται η **κατανομή των καυσίμων** στην Ευρώπη, καθώς και η **δυνατότητα λειτουργίας των εγκαταστάσεων με δύο καύσιμα** και τα **μέτρα διαχείρισης των κινδύνων**.

Όσον αφορά μια **ρυθμιστική πολιτική εισαγωγών**, συχνά τα σχόλια διακρίνονται από σκεπτικισμό και επισημαίνουν τους κινδύνους στρέβλωσης του ανταγωνισμού, τα αυξημένα έξοδα και τιμές, την τεχνητή διάκριση μεταξύ ενεργειακών πόρων και τον περιορισμό της

κατανάλωσης, στοιχεία που συνολικά τείνουν να ελαττώσουν και όχι να αναβαθμίσουν την ασφάλεια εφοδιασμού. Πολλοί από αυτούς που υποστηρίζουν μια προορατική πολιτική σε κοινοτική κλίμακα, επισημαίνουν ότι οι γεωπολιτικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές πτυχές, όπως και οι πτυχές βιωσιμότητας, είναι αλληλένδετες και ορισμένοι επιχειρηματολογούν υπέρ μιας πιο ριζοσπαστικής προσέγγισης σε κοινοτική κλίμακα στο θέμα της ασφάλειας εφοδιασμού.

Ορισμένοι θεωρούν ότι η **εξάρτηση από τις εισαγωγές** αποτελεί φυσιολογική συνέπεια του διεθνούς καταμερισμού εργασίας και της παγκοσμιοποίησης, και κρίνουν ότι οι κίνδυνοι της εξάρτησης ελαττώνονται με τις αμοιβαίες συναλλαγές και επενδύσεις και με τις καλές σχέσεις μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών. Υποστηρίζουν ότι η αυξημένη αλληλεξάρτηση μπορεί να αποβεί επωφελής και ότι οι προσπάθειες προς ένα στόχο ενεργειακής αυτάρκειας θα βλάψει την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ευημερία της ΕΕ. Μια λιγότερο αισιόδοξη άποψη είναι εκείνη όσων προειδοποιούν ότι κινδυνεύει η ασφάλεια εφοδιασμού εξαιτίας της δύναμης των καρτέλ πετρελαίου και φυσικού αερίου, την οποία δεν μπορεί να ελέγξει η ΕΕ, και εξαιτίας της μεγάλης αύξησης του πληθυσμού στον πλανήτη, η οποία συνεπάγεται μεγαλύτερο ανταγωνισμό με λιγότερους πόρους.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι πρέπει να γίνει μία θεμελιώδης **αναδιάρθρωση του ενεργειακού τομέα**, ιδίως στην ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίες, μαζί με απτά οφέλη στην ενεργειακή απόδοση δίνουν δυνατότητες μειωμένης εξάρτησης από τις εισαγωγές και επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων. Υπέρ της στρατηγικής αυτής συνηγορούν μόνο λίγοι ενώ οι περισσότεροι προβάλλουν την ανάληψη ποικίλων δράσεων, τόσο στην ενεργειακή **ζήτηση** όσο και στον ενεργειακό **εφοδιασμό**, ως αντιμετώπιση της αυξανόμενης εξάρτησης από τις εισαγωγές.

Ερώτημα 2 : Μέσα σε μια συνεχώς ολοκληρωνόμενη εσωτερική αγορά στην Ευρώπη, στην οποία οι αποφάσεις μιας χώρας έχουν αντίκτυπο στις υπόλοιπες, δεν επιβάλλεται μια αναλυτική και συντονισμένη πολιτική σε κοινοτική κλίμακα; Σε τι πρέπει να συνίσταται μια τέτοια πολιτική και ποιοι πρέπει να είναι οι κανόνες ανταγωνισμού που αρμόζουν;

Είναι προφανές ότι όλοι οι συνομιλητές υποστηρίζουν θερμά την πραγματική εφαρμογή των **προτάσεων** της Επιτροπής για την **εσωτερική αγορά ενέργειας**. Πολλοί από αυτούς θεωρούν ότι η εσωτερική αγορά ενέργειας, εφόσον λειτουργήσει με ολοκληρωμένο και ανταγωνιστικό τρόπο, θα οδηγήσει με αποτελεσματικό τρόπο στην **ασφάλεια εφοδιασμού**, διότι θα υπάρχει μεγαλύτερη αγορά με ποικιλία προμηθευτών, περισσότερη ευελιξία στην προμήθεια και τη ζήτηση, αποτελεσματικότεροι δείκτες τιμών, οφέλη απόδοσης και καινοτομία με βάση τον ανταγωνισμό, κλπ. Ωστόσο, πρόκειται εδώ για ιδεώδη κατάσταση. Ορισμένοι επισημαίνουν ότι ο εφοδιασμός με ηλεκτρική ενέργεια ιδίως δημιουργεί συνεχώς ανησυχίες. Μεταξύ των βημάτων που χρειάζονται ακόμη, ορισμένοι σχολιαστές ανέφεραν την ανάπτυξη **συνεργασίας** μεταξύ ρυθμιστών, μεταξύ φορέων εκμετάλλευσης των συστημάτων μεταφοράς, πιο ενδεδειγμένη **υποδομή** σε όλη τη διευρυμένη Ευρώπη και προσοχή στις **επενδυτικές** τάσεις.

Πολλά σχόλια αφορούσαν το ίδιο το **ενεργειακό σύστημα της ΕΕ** συνολικά (διαφοροποίηση των πόρων, αξία των τοπικών πηγών, συμπληρωματική χρήση διαφόρων τεχνολογιών κλπ.). Τα κράτη του ΕΟΧ και της ΕΖΕΣ είπαν ότι δεν αναγνωρίζεται πλήρως στην Πράσινη Βίβλο το δικό τους μερίδιο στην εσωτερική αγορά ενέργειας. Η **ισότιμη μεταχείριση** που αναφέρεται συχνά, νοείται κυρίως ως **πρόσβαση** των νέων παρόχων υπηρεσιών στον τομέα της ενέργειας στην αγορά και ως ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους. Στο σημείο αυτό τονίζεται ο **ρόλος της ΕΕ**, ειδικά στον ανταγωνισμό και τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, τη φορολόγηση, την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τα πλαίσια της ΕΕ για τα νομοθετήματα περιβάλλοντος που βασίζονται στην αγορά, ιδίως την ανταλλαγή δικαιωμάτων εκπομπών, τα πράσινα πιστοποιητικά ή τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κλπ.

Ορισμένοι στις παρεμβάσεις τους, ιδίως από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ζητούν να προστεθεί **ενεργειακός χάρτης** στη Συνθήκη. Άλλοι θεωρούν ότι αρκούν οι κοινοτικές αρμοδιότητες που υπάρχουν. Η ιδέα της Πράσινης Βίβλου ότι η εσωτερική αγορά ενέργειας, σε συνδυασμό με τη διεύρυνση και το Πρωτόκολλο του Κιότο, διαμορφώνουν ένα **νέο πλαίσιο** για τη λήψη αποφάσεων στην ενεργειακή πολιτική στην Ευρώπη, είναι ευρέως αποδεκτή.

Ορισμένοι πιστεύουν ότι η αγορά, οδηγούμενη από την επιδίωξη βραχυπρόθεσμων κερδών, δεν μπορεί να συμβιβάσει επενδύσεις για την κάλυψη **επιμερισμένων ή μακροπρόθεσμων αναγκών** (π.χ. αποθέματα και νέες ικανότητες) και καταλήγουν ότι χρειάζεται κάποια νέα ρύθμιση. Ορισμένα κράτη μέλη θεωρούν ότι πρέπει να αναλάβουν να διασφαλίσουν μια ελάχιστη ικανότητα παραγωγής. Ορισμένοι στις παρεμβάσεις τους υποστήριξαν ότι η ελευθέρωση και οι δυνάμεις της αγοράς θα έλθουν σε αντίθεση ίσως με την προστασία του

περιβάλλοντος, καθώς και με την *κοινωνική δικαιοσύνη* και την ασφάλεια εφοδιασμού. Ορισμένοι θεωρούν ότι οι *κοινωνικές πτυχές*, στις οποίες περιλαμβάνονται οι συνέπειες στην απασχόληση, αξίζουν μεγαλύτερης προσοχής. Κάποιοι προέβαλαν την ιδέα των *στόχων δημόσιας υπηρεσίας* για την ποιότητα των υπηρεσιών που θα αποτρέπουν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ορισμένοι συνέδεσαν τους στόχους αυτούς με τις επενδύσεις (ικανότητα αποθεμάτων, διαφοροποίηση, κλπ.) και έγειραν το θέμα ποιός πρέπει να είναι σε τελευταία ανάλυση ο προμηθευτής.

Σε ορισμένες παρεμβάσεις υποστηρίχθηκε ότι πρέπει να τεθούν *από κοινού συμπεφωνημένοι στόχοι* για την ενεργειακή απόδοση, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κλπ. Πολλοί, αναφερόμενοι στην αρχή της *επικουρικότητας* υπογράμμισαν την ανάγκη να συμβιβαστούν ευέλικτα οι εθνικές διαφορές όσον αφορά το κλίμα, τις παραδόσεις, κλπ. Τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν αρκετή ελευθερία για να αναπτύξουν τα μέσα που κρίνουν κατάλληλα.

Ο ρόλος της ΕΕ στις *εξωτερικές σχέσεις*, ο οποίος θεωρείται ευρέως θετικός στην παγκόσμια αγορά και τις γεωπολιτικές σχέσεις, αντανακλά επίσης τις εξελίξεις της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και τη διεύρυνση. Πολλοί ανησυχούν για τις *μακροπρόθεσμες συμβάσεις φυσικού αερίου*, υποστηρίζοντας ότι αυτές είναι ουσιαστικές στη χρηματοδότηση των επενδύσεων που χρειάζονται για να εξασφαλιστεί εφοδιασμός από τρίτες χώρες.

Ερώτημα 3 : *Η φορολογική πολιτική και η πολιτική περί κρατικών ενισχύσεων στον ενεργειακό τομέα αποτελούν ή όχι εμπόδιο στην ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Δεδομένου ότι οι απόπειρες να εναρμονισθεί η έμμεση φορολογία απέτυχαν, δεν πρέπει το όλο θέμα της φορολογίας στον τομέα της ενέργειας να εξεταστεί και πάλι για να ληφθούν υπόψη οι ενεργειακοί και περιβαλλοντικοί στόχοι;*

Η εναρμόνιση της φορολογίας υποστηρίζεται ευρέως για διάφορους λόγους. Για ορισμένους, η εναρμόνιση της φορολογίας στον ενεργειακό τομέα θα βοηθήσει την *εσωτερική αγορά*, αυτό όμως δεν πρέπει να έχει ως αντίτιμο την αύξηση της φορολογίας. Οι μεγάλοι καταναλωτές ενέργειας υποστηρίζουν ότι οιαδήποτε μονομερής αύξηση της φορολογίας στην ΕΕ θα θέσει σε ακόμη πιο μειονεκτική θέση τους ευρωπαϊούς καταναλωτές, οι οποίοι αντιμετωπίζουν τον ανταγωνισμό στις παγκόσμιες αγορές. Οι παραγωγοί συμβατικής ενέργειας υποστηρίζουν ότι η πρόσθετη φορολογία θα απειλήσει την εκμετάλλευση των ενδογενών αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, διότι θα μειωθεί η προσέλκυση επενδύσεων στους τομείς αυτούς στην ΕΕ. Άλλοι βλέπουν την εναρμόνιση ως μια ευκαιρία να προωθηθούν οι ενεργειακοί φόροι προκειμένου να επιτευχθούν υψηλότερες τιμές ενέργειας, οι οποίες κατ'αυτούς χρειάζονται για να ενθαρρυνθεί η ενεργειακή απόδοση και η χρήση νέων ενεργειακών πόρων. Σύμφωνα με την άποψή τους, οι τιμές ενέργειας δεν πρέπει να μειωθούν, και η μείωση των τιμών δεν πρέπει να αποτελεί τον κύριο στόχο της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.

Πολλοί στις παρεμβάσεις τους υποστήριξαν την ιδέα να *εξεταστεί και πάλι το θέμα της φορολογίας στον ενεργειακό τομέα* για να ληφθούν υπόψη τα θέματα ενέργειας και περιβάλλοντος. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η φορολογία στον ενεργειακό τομέα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως μέρος ενός *ευρύτερου διαλόγου για τη φορολογία* σε κοινοτικό επίπεδο. Στις περισσότερες παρεμβάσεις κυριάρχησε η περιβαλλοντική πτυχή. Στον τομέα της συμβατικής ενέργειας, *υποστηρίζεται μια διαφοροποιημένη προσέγγιση* της φορολόγησης, η οποία αντανάκλα τις *περιβαλλοντικές συνέπειες* των διαφόρων ενεργειακών πηγών, από ορισμένους εκπροσώπους του φυσικού αερίου, του υγραερίου και της πυρηνικής ενέργειας. Αυτοί είναι μεταξύ εκείνων που επιθυμούν το φόρο *άνθρακα ή την πανευρωπαϊκή φοροαπαλλαγή για τα καύσιμα με μηδενικές εκπομπές οξειδίων του άνθρακα*. Οι υποστηρικτές των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης συχνά είναι υπέρ της φορολόγησης των ενεργειακών πόρων με στόχο την *ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους*. Συνήθως το εξωτερικό κόστος εκλαμβάνεται ως περιβαλλοντικό κόστος αλλά ορισμένοι προσθέτουν σε αυτό και το γενικό κοινωνικοοικονομικό κόστος. Άλλοι αποδέχονται την *αρχή* μιας προσέγγισης με βάση την ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους αλλά θεωρούν ότι δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμη αρκετά οι μεθοδολογίες ούτως ώστε να είναι αξιόπιστη η πρακτική τους εφαρμογή.

Ορισμένοι πιστεύουν ότι *οι κρατικές ενισχύσεις* που χορηγούνται στις συμβατικές ενέργειες υπονομεύουν τις δυνατότητες ανταγωνισμού των νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Πολλοί ζητούν να τεθεί τέρμα στις επιχορηγήσεις των ορυκτών καυσίμων. Ωστόσο, άλλοι επιχειρηματολογούν υπέρ των κρατικών ενισχύσεων στην ανθρακοπαραγωγή για κοινωνικούς λόγους και αποβλέποντας στην ασφάλεια εφοδιασμού. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η χρηματοδότηση ενός «βάθρου» εσωτερικής ενεργειακής παραγωγής, ουσιαστικά στερεών καυσίμων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, είναι σημαντική για την ασφάλεια

εφοδιασμού. Ευρύ φάσμα συνομιλητών από όλους τους ενεργειακούς τομείς υποστηρίζουν τις κρατικές ενισχύσεις για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για κάποιο χρονικό διάστημα, ούτως ώστε να αποβούν ανταγωνιστικές. Ορισμένοι κρίνουν ότι οι ενισχύσεις αυτές δικαιολογούνται πάντοτε, εφόσον το εξωτερικό κόστος δεν ενσωματώνεται (βλ. επίσης ερώτημα 7).

Όπως επισημαίνεται στη σύνοψη του ερωτήματος 2, ορισμένοι θεωρούν ότι η πολιτική φορολόγησης και κρατικών ενισχύσεων, και γενικότερα η ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους, ως μια από τις προϋποθέσεις για την καθιέρωση *ισότιμων όρων* στην εσωτερική αγορά ενέργειας η οποία είναι ουσιαστική για την επίτευξη διαφοροποιημένης, καινοτόμου ενεργειακής αγοράς, συμβατής με τους περιβαλλοντικούς στόχους.

Άλλοι υποστηρίζουν *μέσα, άλλα εκτός από την φορολόγηση και τις κρατικές ενισχύσεις*, για να δημιουργηθούν ισότιμοι όροι και να επιτευχθούν οι ενεργειακοί και περιβαλλοντικοί στόχοι. Η *αποτελεσματικότητα* της φορολόγησης των ενεργειακών πόρων στην αλλαγή της συμπεριφοράς των καταναλωτών τίθεται υπό αμφισβήτηση από ορισμένους, οι οποίοι επισημαίνουν τη μικρή ευελιξία των τιμών στη ζήτηση, ιδίως στις μεταφορές. Ο βιομηχανικός κλάδος προβάλλει τις *τεχνολογικές* εξελίξεις και τις *εκούσιες* δεσμεύσεις ως αποτελεσματικούς τρόπους για να επιτευχθεί πρόοδος στον τομέα αυτό. Ορισμένοι επισημαίνουν ότι οι μεγαλύτεροι επενδυτές στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι οι τομείς της συμβατικής ενέργειας. Είναι προφανές ότι πολλοί υποστηρίζουν ευρέως τις *προσεγγίσεις που συμβαδίζουν με την αγορά* (π.χ. πράσινα πιστοποιητικά, ανταλλαγή δικαιωμάτων εκπομπών). Ορισμένοι υποστηρίζουν τις *ολιστικές προσεγγίσεις* για να προωθηθούν οι νέες πηγές ενέργειας και η εξοικονόμηση ενέργειας, μέσω της γεωργικής πολιτικής, της πολεοδομίας, των συγκοινωνιών, κλπ. (βλέπε επίσης ερώτημα 10).

Ερώτημα 4. Στο πλαίσιο του συνεχιζόμενου διαλόγου με τις παραγωγούς χώρες, τι πρέπει να περιέχουν οι συμφωνίες εφοδιασμού και προώθησης των επενδύσεων; Δεδομένης της σημασίας που έχει ιδίως μία εταιρική σχέση με τη Ρωσία, ποια είναι η εγγύηση για σταθερές ποσότητες, τιμές και επενδύσεις;

Στις περισσότερες παρεμβάσεις υποστηρίχθηκε ο **διάλογος μεταξύ παραγωγών-καταναλωτών** της ΕΕ και ότι ο διάλογος αυτός πρέπει να εντατικοποιηθεί, με όλες τις περιφέρειες και τις χώρες, σε όλα τα επίπεδα - διμερές, περιφερειακό και διεθνές. Το πεδίο του διαλόγου πρέπει να διευρυνθεί, ούτως ώστε να συμπεριληφθούν η οικονομική ανάπτυξη και τα θέματα σχετικά με τις επενδύσεις. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι χρειάζεται να θεσπιστεί ένα πιο κατάλληλο νομικό πλαίσιο. Σύμφωνα με ορισμένους, το πλαίσιο αυτό πρέπει να προβλέπει συμφωνίες σχετικά με τον εφοδιασμό και την προώθηση των επενδύσεων, ούτως ώστε στη συνέχεια να προσδιοριστούν τα έργα κοινής συνεργασίας. Η κοινή θεώρηση των πραγμάτων πρέπει να βελτιωθεί για να προωθηθούν τιμές πετρελαίου πιο συμβατές με την εν γένει οικονομική ανάπτυξη.

Οι συνομιλητές πιστεύουν ότι οι συνήθεις **διμερείς πολιτικές σχέσεις** της ΕΕ με τις αντίστοιχες χώρες πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως ευκαιρία για να τεθούν προορατικά τα θέματα ενέργειας, και ιδίως η ασφάλεια εφοδιασμού. Εάν τα κρίσιμα ζητήματα τεθούν πιο προορατικά, η πολιτική ασφάλειας εφοδιασμού της ΕΕ θα ωφεληθεί διότι οι τιμές θα είναι πιο προσιτές και όχι τόσο ασταθείς, σύμφωνα με ορισμένους.

Δεδομένης της σημασίας που έχει η διαφοροποίηση των ενεργειακών πόρων, οι περισσότεροι συνομιλητές πιστεύουν ότι ο πολιτικός διάλογος πρέπει να συνεχιστεί με **όλους τους σχετικούς εταίρους. Η Ρωσία** είναι κύριος εταίρος. Η κοινή εξωτερική πολιτική της ΕΕ θα μπορούσε να προωθήσει τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ των χωρών που περιβάλλουν την Κασπία Θάλασσα, τη Μεσόγειο, καθώς και με τη Λατινική Αμερική.

Οι συνομιλητές πιστεύουν ότι η πολιτική εμπιστοσύνη συμβαδίζει αναγκαστικά με τη δημιουργία των αναγκαίων συνθηκών για την **προώθηση των επενδύσεων**. Οι γεωπολιτικές και οι οικονομικές πτυχές των σχέσεων είναι αλληλένδετες. Η προώθηση των επενδύσεων στις χώρες παραγωγής και διαμετακόμισης είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ. Πρόκειται για μεγάλες επενδύσεις, οι οποίες, όπως υποστηρίζουν αρκετοί, προσφέρουν τη δυνατότητα να αναπτυχθεί μια αμοιβαία επωφελής **αλληλεξάρτηση**. Για ορισμένους, η αυξημένη εξάρτηση από τις εισαγωγές δεν είναι αφεαυτής μεγάλο πρόβλημα, διότι οι επιχειρήσεις της ΕΕ μπορούν να λάβουν μέρος σε αυτή την παραγωγή και το εμπόριο ενέργειας που συνεχώς αναπτύσσονται. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η προώθηση άμεσων ξένων επενδύσεων στις περιοχές παραγωγής αποτελεί την ακρογωνιαία λίθο στην ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού.

Η βελτίωση των συνθηκών εν γένει, ήτοι πολιτικών, νομικών, φορολογικών και οικονομικών συνθηκών, θα βοηθήσει τις επενδύσεις στην ενέργεια. Αρκετοί αναφέρουν τον **ΠΟΕ** ως το

πλέον κατάλληλο όργανο για τη διαπραγμάτευση εμπορικών θεμάτων στον τομέα της ενέργειας. Όσον αφορά ειδικότερα την ενέργεια, πολλοί επισημαίνουν τη σημασία που έχουν οι εξελίξεις στον **Ευρωπαϊκό Χάρτη Ενέργειας**, ιδίως σε ό,τι αφορά τις διατάξεις περί επενδύσεων, εμπορίου, διαμετακόμισης, περιβάλλοντος και ενεργειακής απόδοσης. Εκφράζονται ορισμένες ανησυχίες για το γεγονός ότι η Ρωσία δεν τον επικυρώνει. Αρκετοί σχολίασαν τη φράση «σταθερές ποσότητες και τιμές» στο κείμενο του ερωτήματος, και την εννοούν ως αποτροπή των κερδοσκοπικών κινήσεων. Πολλοί επισημαίνουν ότι η ανάπτυξη του ενεργειακού τομέα στη Ρωσία είναι ουσιαστική και ότι χρειάζεται ένα κατάλληλο νομικό και φορολογικό πλαίσιο στη Ρωσία για να διευκολυνθεί η προσέλκυση δυτικών επενδυτών και κοινοπραξιών. Σε ορισμένες παρεμβάσεις υπογραμμίστηκε ότι οι μακροπρόθεσμες συμφωνίες, καθώς και οι συμφωνίες επιμερισμού της παραγωγής, θα διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο στην επίτευξη των απαιτούμενων επενδύσεων για αξιόπιστες και ασφαλείς ενεργειακές ροές από τη Ρωσία προς την Ευρώπη.

Ορισμένοι τόνισαν ότι η **μεταφορά τεχνολογίας** είναι σημαντική στην αύξηση των άμεσων επενδύσεων στις ενεργοπαραγωγούς χώρες. Ορισμένοι ανέφεραν επίσης τους μηχανισμούς κοινής εφαρμογής και καθαρής ανάπτυξης του Πρωτόκολλου του Κιότο. Είναι σημαντικό μετά την επίτευξη ξένων επενδύσεων να αποκατασταθούν οι αναγκαίοι δεσμοί μεταξύ των κοινωνικών παραγόντων, όπως είναι τα ερευνητικά ιδρύματα, τα πανεπιστήμια, οι διευθύνσεις E&A κλπ. Κατ'αυτό τον τρόπο η θετική αλληλεξάρτηση θα αποβεί σταθερότερη και μακρόπνοη συμβάλλοντας στην ασφάλεια του εφοδιασμού.

Ερώτημα 5: Πρέπει να δημιουργηθούν μεγαλύτερα αποθέματα - όπως συνέβη ήδη με το πετρέλαιο - και να περιληφθούν στα αποθέματα αυτά άλλοι ενεργειακοί πόροι, όπως το φυσικό αέριο ή ο άνθρακας; Πρέπει η Κοινότητα να αναλάβει μεγαλύτερο ρόλο στη διαχείριση των αποθεμάτων και, εάν ναι, ποιοι πρέπει να είναι οι στόχοι και ο τρόπος διαχείρισης; Ο κίνδυνος διακοπής του ενεργειακού εφοδιασμού δικαιολογεί τη λήψη δαπανηρότερων μέτρων για την πρόσβαση στους ενεργειακούς πόρους;

Οι ποικίλες προσεγγίσεις και πολιτικές στην Ευρώπη αντικατοπτρίζονται στις σχετικές παρεμβάσεις. Όσοι είναι υπέρ της *επέκτασης των καθεστώτων δημιουργίας αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου*, τονίζουν τις ελλείψεις του ισχύοντος συστήματος, το οποίο περιορίζεται στα αποθέματα πετρελαίου και εφαρμόζεται με διαφορετικούς τρόπους στα διάφορα κράτη μέλη. Στις υποχρεώσεις περί δημιουργίας αποθεμάτων προτείνεται να συμπεριληφθούν οι *χημικές πρώτες ύλες*. Ορισμένοι προτείνουν να αποκτήσει η *ΕΕ* μεγαλύτερο *ρόλο* στη διαχείριση των αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, στηριζόμενη σε συγκεκριμένες *αναλύσεις* σε κοινοτική κλίμακα των κινδύνων και των οικονομικών επιπτώσεων, ιδίως στην εσωτερική αγορά. Προς το σκοπό αυτό πρέπει να προβλεφθούν τα αναγκαία. Προτείνεται επίσης να εκπονήσει η Επιτροπή ένα πλαίσιο για τη σύναψη *συμφωνιών με αντικείμενο τη δημιουργία αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου* μεταξύ κρατών μελών ή/και εταιρειών. Ορισμένοι υποστηρίζουν τη δημιουργία αποθεμάτων φυσικού αερίου υπό μορφή *συμφωνιών εναλλασσόμενης παραγωγής*. Όσον αφορά το *κόστος*, ορισμένοι προτείνουν χρηματοδότηση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, επιμερισμένη ανάληψη του κόστους από όλους τους δικαιούχους και συντήρηση από τις εταιρείες που διατηρούν τα αποθέματα καυσίμων και ηλεκτροπαραγωγής, πιθανόν με δίκαιη αντιστάθμιση από δημόσια κονδύλια.

Το γεγονός ότι δεν έχει σημειωθεί επί μεγάλο χρονικό διάστημα κάποια σοβαρή διακοπή εφοδιασμού σε πετρέλαιο ή φυσικό αέριο ορισμένοι το στηρίζουν στις μαζικές επενδύσεις της βιομηχανίας πετρελαιοειδών και φυσικού αερίου και στη διαφοροποίηση. Επισημαίνουν ότι τα διαθέσιμα αποθέματα *πετρελαίου* επαρκούν για να καλυφθεί πτώση 10% επί δύο χρόνια, όπως επίσης για να καλυφθούν οι προσωρινές ελλείψεις. Όσον αφορά το *φυσικό αέριο*, ορισμένοι παραπέμπουν σε προηγούμενο συμπέρασμα της Επιτροπής, ότι, εάν πολλά κράτη χρησιμοποιήσουν τα μέσα που διαθέτουν σήμερα και εάν συμπληρώσουν τα κενά στις υποδομές, θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν επί 12 μήνες μία τυχόν σοβαρότατη διακοπή στον εφοδιασμό τους. Όσον αφορά τον *άνθρακα*, αν και η αποθήκευσή του είναι εύκολη και μπορεί να χρησιμεύσει ως υποκατάστατο καύσιμο σε περίπτωση διακοπής του εφοδιασμού, καθώς επίσης όσον αφορά το *πυρηνικό* καύσιμο, ορισμένοι θεωρούν ότι δεν υπάρχει ανάγκη δημιουργίας αποθεμάτων επειδή οι προμηθευτές είναι πολυάριθμοι στην παγκόσμια αγορά. Επισημαίνεται επίσης ότι η Ευρώπη έχει ήδη απόθεμα πυρηνικού καυσίμου για τρία χρόνια.

Όσοι είναι κατά της επέκτασης των καθεστώτων δημιουργίας αποθεμάτων *πετρελαίου και φυσικού αερίου*, υποστηρίζουν ότι τα καθεστώτα αυτά θα μπορούσαν να βλάψουν την *αγορά* με διάφορους τρόπους, ένας από τους οποίους είναι η προσπάθεια κερδοσκοπίας με αντικείμενο τις παρεμβάσεις. Πολλοί εκπρόσωποι της βιομηχανίας δεν είναι πεπεισμένοι ότι είναι σκόπιμο να χρησιμοποιηθούν τα αποθέματα ως *αντικερδοσκοπικά μέτρα* ή ως μέτρα καταπολέμησης της *ανόδου των τιμών*, διότι τα αποθέματα επιδρούν αρνητικά στις ελεύθερες αγορές και στη βέλτιστη κατανομή των πόρων, καθόσον η άνοδος των τιμών αποτελεί ένδειξη για τους

επενδυτές. Επίσης, όσοι είναι κατά των καθεστώτων αυτών υποστηρίζουν ότι η επέκτασή τους θα υπονομεύσει τις μακρόπνοες **σχέσεις με τις εξαγωγούς χώρες**. Πιστεύουν ότι αυτός δεν είναι **οικονομικά αποδοτικός τρόπος** να επιδιωχθεί η ασφάλεια εφοδιασμού. Ορισμένοι επισημαίνουν ότι τα μέσα με τα οποία θα αυξηθεί αισθητά η ασφάλεια εφοδιασμού, και ιδίως η ευελιξία, η εναλλαγή στην παραγωγή και η αλλαγή των καυσίμων, υπάρχουν ήδη. Δεδομένης της διαφορετικής κατάστασης σε κάθε κράτος μέλος, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι θα ωφελούσε η **συνεργασία** μεταξύ κρατών μελών.

Ορισμένοι αντιμετωπίζουν το θέμα των αποθεμάτων με ευρύτερο τρόπο. Κάποιοι επιχειρηματολογούν υπέρ της ανταγωνιστικής πρόσβασης στις **εγκαταστάσεις αποθήκευσης** φυσικού αερίου. Άλλοι υποστηρίζουν ότι χρειάζονται περισσότερες εγκαταστάσεις αποθήκευσης. Άλλοι πάλι επισημαίνουν τις δυνατότητες των **μικρών εγχώριων κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου**. Σύμφωνα με αρκετούς, είναι εσφαλμένο να επικεντρώνεται η προσοχή στα αποθέματα ορυκτών καυσίμων, ενώ θα έπρεπε να αυξηθεί **το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η εφαρμογή μέτρων με αντικείμενο τη ζήτηση**. Πολλοί σημειώνουν ότι με τα αποθέματα δεν αντιμετωπίζονται οι μακροχρόνιοι κίνδυνοι που συνδέονται με την αύξηση της εξάρτησης από τις εισαγωγές.

Ερώτημα 6 : *Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε την ανάπτυξη και την καλύτερη λειτουργία των δικτύων μεταφοράς ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις όμορες χώρες, έτσι ώστε να επιτραπεί η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να επιτευχθεί ασφάλεια εφοδιασμού;*

Οι απαντήσεις στο ερώτημα αυτό βασίζονται στις εξελίξεις της *εσωτερικής αγοράς ενέργειας*. Ορισμένοι επιθυμούν εφαρμογή των προτάσεων της Επιτροπής, περαιτέρω συνεργασία στο πλαίσιο των διασκέψεων της Φλωρεντίας και της Μαδρίτης, για να *ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις* σε όλη την Ευρώπη. Άλλοι πιστεύουν ότι μια πιο ανοικτή στάση απέναντι στις συγχωνεύσεις στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς ενέργειας θα βοηθήσει επίσης τις επενδύσεις και την ασφάλεια εφοδιασμού.

Σε άλλους είναι προφανές ότι η αγορά δεν θα ανταποκριθεί στις ανάγκες και γι' αυτό υποστηρίζουν ότι πρέπει να υπάρξει *νέα ρύθμιση*. Άλλοι υποστηρίζουν ότι τα δίκτυα, και ιδίως τα *δίκτυα* διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, πρέπει να ανήκουν στο δημόσιο ή/και το κράτος να είναι συναρμόδιο, και ότι η ΕΕ πρέπει να αποκτήσει σημαντικότερο ρόλο στο θέμα αυτό προτείνοντας π.χ. να γίνει υπηρεσία της ΕΕ η Ευρωπαϊκή Ένωση Φορέων Εκμετάλλευσης των Συστημάτων Μεταφοράς. Άλλοι επισημαίνουν ότι χρειάζεται ένα *«εκτενέστατο» δίκτυο* διότι έτσι θα αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι ελλείψεις στην περιφέρεια. Αυτό συνδέεται με το ερώτημα εάν υπάρχουν δυνατότητες αποθεματοποίησης και ποιος θα τα δημιουργήσει και θα πληρώσει γι' αυτά (βλέπε ερώτημα 2).

Πολλοί συνομιλητές επικεντρώνουν την προσοχή τους στην περαιτέρω ανάπτυξη των *υλικών ενεργειακών συνδέσεων*. Αναγνωρίζεται ευρέως ότι χρειάζεται να προωθηθεί η κατασκευή διασυνδέσεων μεταξύ ορισμένων κρατών μελών όπου τα δίκτυα είναι πλέον κορεσμένα. Άλλοι τονίζουν ότι χρειάζεται να βελτιωθούν τα δίκτυα μέσα στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες, καθώς και μεταξύ αυτών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τόνισε τη σημασία ορισμένων έργων περιφερειακού χαρακτήρα. Οι συνδέσεις φυσικού αερίου από βορρά προς νότο και από ανατολάς προς δυσμάς πρέπει να βελτιωθούν. Η *διεύρυνση* από άποψη υποδομών δεν σχολιάστηκε ιδιαίτερα. Η υποστήριξη για τα *ΔΕΔ* είναι γεγονός: ενώ ορισμένα κράτη μέλη ισχυρίζονται ότι πρέπει να χρηματοδοτηθούν μόνο οι μελέτες σκοπιμότητας των έργων ΔΕΔ, άλλοι υποστηρίζουν ότι πρέπει πρωτίστως να αυξηθούν οι εγκατεστημένες επιχειρήσεις παραγωγής όσο το δυνατό περισσότερο, διότι έτσι θα είναι λιγότερες οι διασυνδέσεις μεγάλων αποστάσεων και μικρότερες οι απώλειες μεταφοράς ενέργειας.

Σε πολλές παρεμβάσεις τέθηκε το θέμα των όρων *επένδυσης*. Μέσα στην ΕΕ, τα *τιμολόγια* πρέπει να αρκούν για να επιτραπούν νέες επενδύσεις. Ανησυχίες εκφράστηκαν, κατά κύριο λόγο από τη βιομηχανία παραγωγής ισχύος, σχετικά με τη *χορήγηση αδειών για νέες εγκαταστάσεις παραγωγής ισχύος και γραμμών μεταφοράς ενέργειας*. Είναι πρακτικά αδύνατο να γίνουν δεκτές νέες εναέριες ηλεκτρικές γραμμές, όπως υποστηρίζεται, εξαιτίας της ανησυχίας που δημιουργείται στο κοινό από τους κινδύνους των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων στην υγεία, και τις οικολογικές και αισθητικές συνέπειες. Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι οι ιδιωτικές εταιρείες θα αποφύγουν αυτές τις αμφιλεγόμενες επενδύσεις και θα απειληθεί η ασφάλεια εφοδιασμού.

Όσον αφορά τις επενδύσεις στις όμορες χώρες, πολλοί επισημαίνουν τη σημασία του **Ενεργειακού Χάρτη** και του **Πρωτοκόλλου Διαμετακόμισης**. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι πρέπει να προωθηθούν οι αναγκαίες επενδύσεις στις όμορες χώρες και σε άλλες σημαντικές περιοχές, με ειδική χρηματοδότηση **από την ΕΕ** και δανειοδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης και την ΕΤΕπ. Παραδείγματος χάρη, στα Βαλκάνια που είναι σημαντική περιοχή, η αποκατάσταση του κατεστραμμένου δικτύου μεταφοράς ενέργειας στην πρώην Γιουγκοσλαβία θα επεκτείνει την πρόσβαση στο δίκτυο UCTE. Στις παρεμβάσεις δεν σχολιάστηκαν τόσο πολύ οι δυνατότητες αύξησης των εισαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας και τα σχετικά θέματα υποδομών, διότι η συζήτηση επικεντρώθηκε περισσότερο στην ανάγκη να διασφαλιστεί ότι η εισαγόμενη ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από πυρηνική ενέργεια, από τη Ρωσία και τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, πληροί τα πρότυπα ασφαλείας και περιβάλλοντος της ΕΕ.

Οι εταιρείες φυσικού αερίου υποστηρίζουν ότι οι **μακροχρόνιες συμφωνίες** είναι ουσιαστικές για την ασφάλεια εφοδιασμού σε φυσικό αέριο. Ορισμένοι επιχειρηματολογούν υπέρ της δημιουργίας **τερματικών σταθμών υγραερίου** για να αυξηθεί η ποικιλομορφία εφοδιασμού. Ορισμένοι ζητούν να χρηματοδοτηθούν η Ε&Α για τους αγωγούς και την αποθήκευση φυσικού αερίου.

Ερώτημα 7: *Η ανάπτυξη ορισμένων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτεί μεγάλες προσπάθειες από άποψη έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, επενδυτικών ενισχύσεων και λειτουργικών ενισχύσεων. Πρέπει η συγχρηματοδότηση των ενισχύσεων αυτών να περιλαμβάνει τη συνεισφορά τομέων, οι οποίοι έτυχαν μεγάλων ενισχύσεων στο αρχικό στάδιο ανάπτυξής τους και οι οποίοι σήμερα είναι πολύ επικερδείς (φυσικό αέριο, πετρέλαιο, πυρηνική ενέργεια);*

Το ερώτημα αυτό δημιούργησε πολλά σχόλια κατά τη συζήτηση. Πολλοί στην τοποθέτησή τους υπερέβησαν το συγκεκριμένο θέμα, και διερωτώνται **πόσο μακριά μπορεί να προχωρήσει η κοινωνία** επιδιώκοντας ενεργειακούς στόχους, πώς μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί και ποιος θα αναλάβει το κόστος.

Για ορισμένους, το σημαντικό είναι να υπάρχουν **ισότιμοι όροι**, οι οποίοι θα επιτρέπουν θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ όλων των ενεργειακών τεχνολογιών, των καυσίμων και των ενεργειακών πόρων. Υποστηρίζουν ότι αυτό συνεπάγεται ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους και ιδίως του περιβαλλοντικού που συνήθως αναλαμβάνει η κοινωνία, στο κόστος παραγωγής κάθε ενέργειας. Επειδή αυτό είναι μάλλον απίθανο να επιτευχθεί βραχυπρόθεσμα, πολλοί κρίνουν δικαιολογημένο να ενισχυθούν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Άλλοι δέχονται ότι είναι αναγκαία η ενίσχυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έτσι ώστε να μπορέσουν να αποκτήσουν μια θέση στην αγορά ενέργειας, μόνον όμως για **περιορισμένο χρονικό διάστημα**. Μερικοί συνομιλητές, οι οποίοι εκφράζουν κάποιο σκεπτικισμό σχετικά με την πιθανή συνεισφορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποστηρίζουν ότι πρέπει αυτό να ληφθεί υπόψη στη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης. Πολλοί θεωρούν ότι η οδηγία περί ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Κατά παρόμοιο τρόπο ορισμένοι πιστεύουν ότι οι κρατικές ενισχύσεις δεν πρέπει να περιοριστούν εκ των προτέρων μόνο στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ορισμένοι υποστηρίζουν, παραδείγματος χάρη, ότι πρέπει να επιδοτηθούν οι σταθμοί παραγωγής που θα λειτουργούν με καθαρό άνθρακα έτσι ώστε να αρχίσει η εμπορική τους ανάπτυξη. Κυρίως όμως αυτό που έχουν κατά νου οι συνομιλητές είναι η ενίσχυση της έρευνας και της ανάπτυξης, με άξονα την **καινοτομία** και την **αλλαγή**, οι οποίες θα επιτρέψουν εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που προσφέρουν **όλες οι ενεργειακές τεχνολογίες**, ακόμη και στη ζήτηση. Στο σημείο αυτό, ορισμένοι επισημαίνουν ότι η πυρηνική ενέργεια απορροφά τόσο μεγάλο μέρος των ενισχύσεων έρευνας, ιδίως για τη σύντηξη, με αποτέλεσμα οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η ενεργειακή απόδοση να στερούνται κονδυλίων έρευνας.

Όσον αφορά τον τρόπο επίτευξης, οργάνωσης και χρηματοδότησης, πολλοί αναφέρουν ότι πρέπει να χρησιμοποιηθούν όσο το δυνατόν περισσότερα **μέσα βασισμένα στην αγορά**, όπως είναι τα δικαιώματα ανταλλαγής εκπομπών, τα πράσινα πιστοποιητικά, οι ευέλικτοι μηχανισμοί του Κυότο. Άλλοι υποστηρίζουν ότι οι στόχοι ενεργειακής πολιτικής είναι εν γένει δημοσίου ενδιαφέροντος και ότι επομένως οι κρατικές ενισχύσεις πρέπει να χρηματοδοτηθούν από το **γενικό φορολογικό σύστημα**. Ορισμένοι πιστεύουν ότι θα ήταν κατάλληλη η συγκέντρωση εισφορών, ή κάτι αντίστοιχο, από όλους τους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας.

Η ιδέα της **συγχρηματοδότησης** αντιμετωπίζεται με διάφορους τρόπους. Μεταξύ εκείνων που υποστηρίζουν την ιδέα, υπάρχουν ορισμένοι οι οποίοι επισημαίνουν ότι υπάρχουν προγράμματα, σύμφωνα με τα οποία οι εταιρείες παραγωγής ισχύος που δεν επιτυγχάνουν τους στόχους για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας να πληρώνουν έναν ταμείο για την προώθηση των εγκαταστάσεων και διεργασιών που λειτουργούν σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας. Τα επιχειρήματα κατά της ιδέας είναι ότι οι τομείς αυτοί πληρώνουν ήδη μεγάλους ενεργειακούς φόρους, ότι η προσπάθεια θα είναι αντιπαραγωγική διότι οι συγκεκριμένοι τομείς είναι οι μεγάλοι επενδυτές των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ότι οι τομείς αυτοί δεν έλαβαν ενίσχυση στο αρχικό στάδιο ανάπτυξής τους όπως αφέθηκε να εννοηθεί και ότι η πυρηνική βιομηχανία έχει ήδη αποπληρώσει τις κρατικές ενισχύσεις που έλαβε διότι παρέχει φθηνή ηλεκτρική ενέργεια στους καταναλωτές, διότι μια τέτοια επιχορήγηση είναι οικονομικά αναποτελεσματική. Όσοι είναι υπέρ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αντιπαθούν την συνεπαγόμενη εξάρτηση από τις συμβατικές ενέργειες.

Ορισμένοι σχολίασαν ότι η χρηματοδότηση της ενίσχυσης υπέρ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αποτελεί θέμα κυρίως κάθε κράτους μέλους, καίτοι τα κράτη μέλη εντάσσονται στο κοινοτικό πλαίσιο.

Πολλοί υπογράμμισαν την ανάγκη ενός **σταθερού πλαισίου**, που θα εξασφαλίζει νομική βεβαιότητα, σύμφωνα με το οποίο θα προγραμματίζονται και θα αναλαμβάνονται οι **μεγάλες επενδύσεις** που χρειάζονται για τα ενεργειακά συστήματα και την τεχνολογική βάση, επί το αναγκαίο χρονικό διάστημα που συνήθως είναι αρκετά μεγάλο. Χωρίς ένα τέτοιο πλαίσιο, η ανάπτυξη ενός **διαφοροποιημένου και καινοτόμου** συστήματος προσφοράς και ζήτησης ενέργειας δεν θα είναι εύκολη, η εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της εσωτερικής αγοράς ενέργειας δεν θα είναι πλήρης και οι ενεργειακοί και περιβαλλοντικοί στόχοι δύσκολα θα επιτευχθούν.

Ερώτημα 8: Δεδομένου ότι η πυρηνική ενέργεια είναι ένα από τα στοιχεία της συζήτησης σχετικά με την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος και της ενεργειακής αυτονομίας, πώς μπορεί η Κοινότητα να επιλύσει το πρόβλημα των πυρηνικών αποβλήτων και ταυτόχρονα να ενισχύσει την πυρηνική ασφάλεια και να αναπτύξει την έρευνα για τους μελλοντικούς αντιδραστήρες, και ιδιαίτερα την τεχνολογία της σύντηξης;

Πολλοί θεώρησαν ότι η συζήτηση για την Πράσινη Βίβλο είναι μια καλή ευκαιρία για να γίνει δεκτό χωρίς πάθος ότι *όλες οι ενεργειακές τεχνολογίες* διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στην κατανομή ενεργειακών πόρων στην Ευρώπη. Πολλοί είναι εκείνοι οι οποίοι είναι έτοιμοι να αξιολογήσουν την *πυρηνική ενέργεια* σε σύγκριση με άλλες ενεργειακές τεχνολογίες και καύσιμα και να εκτιμήσουν τον ρόλο τους όσον αφορά την επίτευξη ενεργειακών, περιβαλλοντικών και άλλων στόχων.

Στις γραπτές παρεμβάσεις οι τοποθετήσεις είναι σαφώς *πολωμένες*. Οι δημοσκοπήσεις (π.χ. Ευρωβαρόμετρο) και οι έρευνες (π.χ. μελέτη OPTEM) που πραγματοποιήθηκαν καθόλη τη διάρκεια της συζήτησης για την Πράσινη Βίβλο, δίδουν λιγότερο σαφή εικόνα.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η συνεισφορά της πυρηνικής ενέργειας είναι σημαντική στην *βασική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας*, προσφέροντας προϊόν υψηλής ποιότητας, άφθονο, το οποίο δεν επηρεάζεται από την τυχόν διακοπή εφοδιασμού του καυσίμου ή από τις τιμές. Στην κατανομή μεταξύ ενεργειακών πόρων, μπορεί να λειτουργήσει ως *εφεδρεία* σε περίπτωση εξωτερικών διακοπών (γεωπολιτική, αστάθειες των τιμών, κλίμα) του εφοδιασμού με άλλους ενεργειακούς πόρους.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι το *Κυότο* και οι συνεπακόλουθες δεσμεύσεις συνεπάγονται ότι η Ευρώπη πρέπει να διατηρήσει και να αναπτύξει ως επιλογή την πυρηνική ενέργεια. Χωρίς πυρηνική ενέργεια, η Ευρώπη δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις δεσμεύσεις του *Κυότο* με κάποιο *ρεαλιστικό κόστος*, όπως λένε. Η πυρηνική και η υδροηλεκτρική ενέργεια είναι οι μόνες μεγάλης κλίμακας επιλογές ηλεκτροπαραγωγής χωρίς εκπομπές CO₂, οι οποίες είναι επίσης *βιώσιμες οικονομικά* χωρίς επιδοτήσεις. Για ορισμένους, η αλλαγή του κλίματος είναι πρόβλημα τέτοιου μεγέθους ώστε *όλες οι ρεαλιστικές επιλογές* πρέπει να κρατηθούν ανοικτές. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η πυρηνική ενέργεια πρέπει να περιληφθεί σε όλους τους ευέλικτους μηχανισμούς του Κυότο.

Άλλοι ασκούν κριτική στον τρόπο με τον οποίο μεταχειρίζεται τα θέματα πυρηνικής ενέργειας η Πράσινη Βίβλος. Απορρίπτουν το επιχείρημα ότι η πυρηνική ενέργεια είναι ουσιαστική για την τήρηση των δεσμεύσεων του *Κυότο*, θεωρώντας ότι το επιχείρημα είναι απλουστευτικό και εσφαλμένο, διότι βασίζεται σε ωμή παραμόρφωση των προηγούμενων μελετών και ότι δεν συμβαδίζει με τις παραδεκτές προβλέψεις. Για ορισμένους, *δεν υπάρχει καμία περίπτωση*, είτε οικονομική είτε άλλη, να κατασκευαστούν νέοι πυρηνικοί σταθμοί. Για άλλους, η πυρηνική ενέργεια είναι απαράδεκτη εξαιτίας των τεράστιων *κινδύνων* και επομένως οι αποφάσεις για το κλείσιμο των πυρηνικών σταθμών πρέπει να ληφθούν αμέσως. Ορισμένοι υποστηρικτές της πυρηνικής ενέργειας

προτείνουν να γίνει σύγκριση των κινδύνων που σχετίζονται με τη θέρμανση του πλανήτη με τους κινδύνους της πυρηνικής ενέργειας έτσι όπως χρησιμοποιείται στην Ευρώπη.

Όσον αφορά τα **απόβλητα**, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι διατίθενται τα τεχνικά και οικονομικά μέσα για την οριστική εναπόθεσή τους, ότι χρειάζεται πολιτική και δημόσια υποστήριξη στην εφαρμογή πρακτικών λύσεων και ότι η Επιτροπή πρέπει να υποστηρίζει τις δημόσιες και πολιτικές διεργασίες. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι πρέπει σε όλη την Ευρώπη να **βελτιστοποιηθεί** από οικονομική και περιβαλλοντική άποψη **η χωροθέτηση της διάθεσης των αποβλήτων αυτών**. Την **έρευνα** στη διαχείριση των αποβλήτων υποστηρίζουν πολλοί. Ορισμένοι προβάλλουν το επιχείρημα ότι η πιο επιχειρησιακή έρευνα στη διαχείριση των αποβλήτων πρέπει να αποβεί μέλημα των κρατών μελών που παράγουν τα απόβλητα.

Σχετικά με την **ασφάλεια**, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι χρειάζονται εναρμονισμένοι κανόνες ή **ευρωπαϊκά πρότυπα**, ενώ άλλοι διαφωνούν. Πολλοί υποστηρίζουν ότι η ΕΕ πρέπει να διαδραματίσει κάποιο ρόλο στην ασφάλεια της πυρηνικής ενέργειας κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διεύρυνσης της ΕΕ. Άλλοι προτείνουν αυστηρά κριτήρια για την εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τρίτες χώρες.

Ορισμένοι αντιτίθενται στην επίλυση των προβλημάτων της ασφάλειας και των αποβλήτων μέσω της έρευνας στους **νέους αντιδραστήρες**, προβάλλοντας το επιχείρημα ότι κατ'αυτόν τον τρόπο θα αγνοηθούν άλλοι τρόποι επίτευξης των ενεργειακών στόχων, ότι η έρευνα θα είναι υπερβολικά δαπανηρή και είναι απίθανο να αποφέρει αποτελέσματα αποδεκτά για την υγεία του ανθρώπου και για το περιβάλλον. Παρεμφερείς κριτικές για το κόστος και το πιθανό όφελος ασκούνται από ορισμένους και για την **έρευνα στη σύντηξη**. Άλλοι υποστηρίζουν την έρευνα και την ανάπτυξη σχεδιασμού νέων αντιδραστήρων, συμπεριλαμβάνοντας τη βελτίωση της ασφάλειας, της ευελιξίας και της οικονομικής ανταγωνιστικότητας. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι πρέπει να διατηρηθεί η ευρωπαϊκή ηγεμονία στην τεχνολογία της πυρηνικής ενέργειας πολιτικής χρήσης.

Ερώτημα 9. Ποιες είναι οι πολιτικές που θα επιτρέψουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της με βάση το Πρωτόκολλο του Κυότο; Ποια μέτρα μπορούν να ληφθούν έτσι ώστε να χρησιμοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες εξοικονόμησης ενέργειας που θα βοηθήσουν να μειωθούν η εξάρτησή μας από το εξωτερικό και οι εκπομπές CO₂;

Όλοι σχεδόν είναι ομόφωνοι σχετικά με την ανάγκη να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου επείγοντως και ότι αυτό θα απαιτήσει πρόσθετα μέτρα και επενδύσεις. Υποστηρίζεται μια πιο **στρατηγική και πολύπλευρη προσέγγιση** στην αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος με τη βοήθεια **μέσων ενεργειακής πολιτικής**. Τονίζεται επίσης η ανάγκη να επεκταθούν οι πολιτικές αυτές στις χώρες που θα προσχωρήσουν στην Ένωση όσο το δυνατόν πιο σύντομα.

Η ενεργειακή απόδοση και ο έλεγχος της ζήτησης ενέργειας θεωρούνται σχεδόν από όλον τον κόσμο ως τα κύρια μέσα βελτίωσης της ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού, μείωσης της εξάρτησης από τις εισαγωγές και μείωσης των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου, μολονότι τονίζεται ταυτόχρονα ότι η εξοικονομούμενη ενέργεια δεν είναι αναγκαστικά εισαγόμενη ενέργεια. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι θα μπορούσαν να γίνουν πολύ περισσότερα, φθηνά και γρήγορα, για να μειωθούν ουσιαστικά οι ενεργειακές ανάγκες, ιδίως στον τομέα των κτιρίων. Οι πιο κοινές προτάσεις αφορούν τα κίνητρα, τη νομοθεσία, νέους φόρους και επενδύσεις για καθαρότερη τεχνολογία, συμπεριλαμβανομένης της ΣΠΗΘ. Αρκετοί οργανισμοί προτείνουν λεπτομερή και ορισμένες φορές ποσοτικοποιημένα **προγράμματα δράσης** για τη μείωση των αναγκών σε ενέργεια, σύμφωνα με τα οποία θα αυξηθεί η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και θα χρησιμοποιούνται τα ορυκτά καύσιμα με πιο καθαρό τρόπο.

Μεγάλη προτεραιότητα δίδεται στο **Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Αλλαγή του Κλίματος**, τη χρήση των ευέλικτων μηχανισμών του Κυότο και τις πολιτικές των κρατών μελών για την αλλαγή του κλίματος. Πολλοί είναι εκείνοι που καλούν τις Ηνωμένες Πολιτείες να σεβαστούν τη Συνθήκη του Κυότο που είχαν αρχικά αποδεχθεί και να καλυφθούν οι μεγάλες αναπτυσσόμενες χώρες από το Πρωτόκολλο. Ορισμένοι επισημαίνουν ότι ίσως χρειαστεί περαιτέρω μείωση των εκπομπών πέραν των δεσμεύσεων του Κυότο.

Ένα άλλο μέσο εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του Κυότο, το οποίο έτυχε ομόφωνης υποστήριξης, είναι η παραγωγή ενέργειας από **ανανεώσιμες** πηγές ενέργειας, όχι μόνο η ηλιακή, η βιομάζα και η αιολική αλλά και η φωτοβολταϊκή (η οποία εσφαλμένα αγνοείται στην Πράσινη Βίβλο, σύμφωνα με ορισμένους), οι αντλίες θερμότητας, η παλιρροϊκή ενέργεια, η κυματική ενέργεια και η υδροηλεκτρική ενέργεια μικρής κλίμακας. Ορισμένοι υπογραμμίζουν τις δυνατότητες παραγωγής ενέργειας από κάποια απόβλητα. Άλλοι προτιμούν την **παγίδευση του CO₂**, μαζί με τις **τεχνολογίες καθαρού άνθρακα** και την παραγωγή **υδρογόνου** από τα αέρια. Άλλοι συνιστούν να αντικατασταθεί η καύση πετρελαίου και άνθρακα από **αέρια**. Άλλοι θεωρούν ότι η **ηλεκτροπαραγωγή από την πυρηνική ενέργεια** βοηθά την ΕΕ να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, και αυτό σε συνδυασμό συνήθως με μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση και παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι βιομηχανίες συμβατικής ενέργειας και οι μεταποιητικές βιομηχανίες υποστηρίζουν τη χρήση

των *εθελοντικών μέσων*, ενώ οι περισσότεροι από τους υπόλοιπους ζητούν τη θέσπιση *νομοθεσίας*.

Οι επενδύσεις στις καθαρές τεχνολογίες συνιστώνται σχεδόν από όλους, τόσο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όσο και τα ορυκτά καύσιμα, στην εφαρμογή των τεχνολογιών που ήδη υπάρχουν αλλά και στην έρευνα και την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών. Συγκεκριμένα πολλοί υποστηρίζουν ότι πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο οι ανανεώσιμες πηγές με την αιτιολογία ότι οι τομείς συμβατικής ενέργειας έτυχαν κρατικών ενισχύσεων. Οι προτάσεις για φορολόγηση του άνθρακα ή ένα νέο σύστημα τιμολόγησης της ενέργειας που θα ενσωματώνει το εξωτερικό κόστος της χρησιμοποιούμενης ενέργειας, είναι επίσης συχνές. Τέλος, *η πληροφόρηση και η εκπαίδευση και τα υψηλότερα πρότυπα για τις συσκευές* θεωρούνται ως τρόποι να ενθαρρυνθεί ο τελικός χρήστης να σκέφτεται περισσότερο τη χρήση της ενέργειας και έτσι να προωθηθεί η εξοικονόμηση ενέργειας. Σε ορισμένες παρεμβάσεις, ο *τομέας των μεταφορών* εξετάζεται εξονυχιστικά. Πρόκειται εν γένει για τη διαχείριση και τη μείωση της ζήτησης ενέργειας από τις μεταφορές εν γένει, και πιο συγκεκριμένα για την αύξηση της χρήσης καθαρότερων καυσίμων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται το υδρογόνο και τα βιοκαύσιμα.

Ορισμένοι ασχολούνται με το τι είναι εφικτό σε ευρωπαϊκή κλίμακα, τι σε εθνική και τι σε τοπική κλίμακα. Σε γενικές γραμμές, ο *ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης* θεωρείται ότι θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση των θεμάτων σε εθνική ή τοπική κλίμακα, και ότι στη γενικότερη θεώρηση, παραδείγματος χάρη, με τη θέσπιση νομοθετικού πλαισίου για την εξοικονόμηση ενέργειας, τον καθορισμό - και την παρακολούθηση - στόχων για την ΕΕ.

Ερώτημα 10: *Μπορεί ένα φιλόδοξο πρόγραμμα προώθησης των βιοκαυσίμων και άλλων καυσίμων υποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένου του υδρογόνου, στο 20% της συνολικής κατανάλωσης καυσίμων έως το 2020, να συνεχίσει να εφαρμόζεται με εθνικές πρωτοβουλίες, ή χρειάζονται συντονισμένες αποφάσεις όσον αφορά τη φορολόγηση, τη διανομή και τις προοπτικές γεωργικής παραγωγής;*

Οι παρεμβάσεις είναι διχασμένες όσον αφορά το θέμα των βιοκαυσίμων στις μεταφορές.

Εκείνοι που πιστεύουν ότι πρέπει να προωθηθούν τα βιοκαύσιμα προβάλλουν διάφορες προτάσεις. Ένα κοινό πρόγραμμα της ΕΕ που θα προωθεί την ανάπτυξη και τη χρήση των βιοκαυσίμων στις μεταφορές μπορεί να αποβεί μέσο εναρμόνισης των ενισχύσεων και άλλων μέτρων, εντάσσουν δε ορισμένοι το θέμα αυτό στην **Κοινή Γεωργική Πολιτική**. Άλλοι πιστεύουν ότι η ΕΕ πρέπει να ασχοληθεί με την άρση των περιορισμών καλλιέργειας τέτοιων προϊόντων στο πλαίσιο του **ΠΟΕ**. Άλλοι επισημαίνουν ότι αυτή η γεωργική παραγωγή είναι δυνατή στις χώρες νοτίως της Μεσογείου και ότι η παραγωγή αυτή θα συντελέσει στην τοπική ανάπτυξη και τη μείωση της μεταναστευτικής πίεσης στα μεσογειακά κράτη μέλη της ΕΕ. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι χρειάζονται **εναρμονισμένες φοροαπαλλαγές** για τα βιοκαύσιμα.

Άλλοι είναι πιο προσεκτικοί στην εκτίμησή τους σχετικά με την πιθανή συνεισφορά των βιοκαυσίμων και αμφιβάλλουν περισσότερο για τις δυνατότητες που έχουν.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι τα βιοκαύσιμα θα οδηγήσουν σε μια **βιομηχανοποιημένη και ρυπαίνουσα γεωργία** και επιμένουν ότι είναι σημαντικό να περιοριστεί η προώθηση των βιοκαυσίμων σε προϊόντα που προκύπτουν από γεωργικές πρακτικές, οι οποίες είναι λιγότερο επιζήμιες στο περιβάλλον και απαιτούν λιγότερα χημικά προϊόντα από ό,τι η σημερινή γεωργία. Αμφιβολίες εκφράζονται σχετικά με το πιθανό **κόστος** των βιοκαυσίμων. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι θα είναι πιο αποδοτικά εάν χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή **θερμότητας** και όχι στις μεταφορές.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι υπάρχει **ευρύτερο φάσμα επιλογών** για να μειωθεί η χρήση των καυσίμων στις μεταφορές και να βελτιωθεί η απόδοση από εκείνα που εξετάζονται στην Πράσινη Βίβλο, όπως είναι οι τιμές των οχημάτων και η τιμολόγηση των μεταφορών, και η φορολογική και τεχνολογική υποστήριξη της ενεργειακής απόδοσης.

Ορισμένοι στις παρεμβάσεις τους σχολιάζουν την ιδέα του **στόχου**. Ορισμένοι θεωρούν ότι είναι λανθασμένη ως προς την αρχή και υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξη πρέπει να

αφεθεί στην αγορά. Άλλοι θεωρούν ότι ο στόχος του 20% έως το 2020 είναι μάλλον αισιόδοξος, και ίσως ανέφικτος. Άλλοι θέτουν ως πρόβλημα τη *διάθεση γης*.

Με το θέμα του *υδρογόνου* ασχολήθηκαν λίγοι στις παρεμβάσεις τους. Οι περισσότεροι από αυτούς επισημαίνουν ότι για να παραχθεί υδρογόνο χρειάζεται ηλεκτρική ενέργεια, ότι το υδρογόνο είναι απλός φορέας ενέργειας και ότι εάν η ηλεκτρική ενέργεια παράγεται από ορυκτά καύσιμα, τότε δεν υπάρχει ενίσχυση της ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού. Ορισμένοι επισημαίνουν ότι το υδρογόνο μπορεί να παραχθεί με πυρηνική ενέργεια η οποία δεν δημιουργεί εκπομπές, ενώ άλλοι θεωρούν ότι ένα από τα μέσα παραγωγής του είναι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ορισμένοι προτείνουν το φυσικό αέριο ως πηγή.

Ερώτημα 11 : *Πρέπει η εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια (40% της ενεργειακής κατανάλωσης), ή αυτά είναι δημόσια ή ιδιωτικά, νεόδμητα ή υπό ανακαίνιση, να προωθηθεί με κίνητρα όπως οι εκπτώσεις φόρου ή απαιτούνται ρυθμιστικά μέτρα όπως εκείνα που ελήφθησαν για τις μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις;*

Όσοι απάντησαν σε αυτό το ερώτημα συμφωνούν ευρέως ότι η εξοικονόμηση ενέργειας στο πεδίο αυτό μπορεί να επιτευχθεί με φθινό και γρήγορο τρόπο, και ότι πρέπει να αποτελέσει **προτεραιότητα για μελλοντική δράση**. Σε μία παρέμβαση αναφέρεται ότι η εξοικονόμηση πρέπει να φθάσει το 70%.

Σύμφωνα με τις παρεμβάσεις συνιστάται να συνδυαστούν τα **φορολογικά ή τα οικονομικά** κίνητρα με τα **ρυθμιστικά** μέτρα. Για ορισμένους πρέπει να επιτευχθεί μεγαλύτερη ανάπτυξη της **έρευνας** και της τεχνολογίας και μεγαλύτερη διάδοση **των τεχνολογιών που υπάρχουν** - χρονοδιακόπτες, θερμοστάτες, μόνωση, ΣΠΗΘ, φωτισμός χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας, βιομάζα, αντλίες θερμότητας, όπως επίσης θεωρείται σημαντική η **επισήμανση των προϊόντων** και ο **σχεδιασμός** των κτιρίων. Ορισμένοι στις παρεμβάσεις τους κάνουν λεπτομερείς προτάσεις, π.χ. για την ενεργειακή διάγνωση, ενυπόθηκα δάνεια με ευνοϊκούς όρους και έκπτωση των φόρων για τις επενδύσεις ενεργειακής απόδοσης. Άλλοι τονίζουν τα γενικά θέματα εφαρμογής της αρχής "ο ρυπαίνων πληρώνει" και της ενσωμάτωσης του εξωτερικού κόστους. Ορισμένοι προτείνουν να γίνει **υποχρεωτική** η χρήση των συσκευών που είναι πιο αποδοτικές από ενεργειακή άποψη, όπως είναι οι λέβητες συμπύκνωσης ή οι συσκευές που φέρουν το σήμα "Α" και ο φωτισμός χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας. Ο ρόλος της **ενημέρωσης**, της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης τονίζεται συχνά στις παρεμβάσεις.

Σε ορισμένες παρεμβάσεις γίνεται **διαχωρισμός** μεταξύ υπαρχόντων και νέων κτιρίων. Για τα νέα κτίρια συχνά συνιστάται η θέσπιση νέων **ρυθμίσεων**, ενώ για τα υπάρχοντα δίδεται προτεραιότητα στην **αντικατάσταση** του υπάρχοντος εξοπλισμού και στη **χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας**.

Σε πολλές παρεμβάσεις υπάρχει μια **πρόσθετη οπτική γωνία**, η οποία αφορά την επιθεώρηση και τον έλεγχο των προτύπων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί πιο αποδοτικά.

Πολλοί στις παρεμβάσεις τους αναφέρουν τι θα έπρεπε ή τι θα μπορούσε να γίνει σε **ευρωπαϊκό επίπεδο**. Οι περισσότεροι συμφωνούν ότι η ΕΕ θα μπορούσε να θέσει στόχους, πιθανόν ένα ρυθμιστικό πλαίσιο, αλλά οι περισσότεροι προσθέτουν ότι η ΕΕ πρέπει να συμμετέχει στην επίτευξή τους σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Σε ένα μικρότερο αριθμό παρεμβάσεων (ιδίως εκείνων που αντιτίθενται στη ρύθμιση του θέματος) προτιμάται να αφεθεί το όλο θέμα στα κράτη μέλη. Μια πρόταση είναι ότι όλα τα κράτη μέλη πρέπει να υιοθετήσουν τα πρότυπα των κρατών μελών που παράγουν το καλύτερο αποτέλεσμα.

Στις λίγες επιφυλάξεις που εκφράστηκαν, συγκαταλέγεται η παρατήρηση ότι η ενεργειακή απόδοση θα μπορούσε **να βελτιωθεί οριακά και μόνον** στα κράτη μέλη όπου έχει επιτευχθεί υψηλό επίπεδο απόδοσης, και ότι **η ζήτηση θα εξακολουθήσει να αυξάνεται** ακόμη και αν βελτιωθεί η ενεργειακή απόδοση.

Συνολικά, οι απαντήσεις στο ερώτημα αυτό δείχνουν ευρεία συμφωνία σχετικά με την τρέχουσα προσέγγιση της Κοινότητας, με την προϋπόθεση ότι οι προτάσεις θα είναι αρκετά **ευέλικτες** ούτως ώστε να προσαρμοστούν στις διάφορες καταστάσεις των κρατών μελών. Στις παρεμβάσεις υποστηρίζεται η ιδέα της εξοικονόμησης ενέργειας στα κτίρια την οποία πρέπει να εκμεταλλευτούμε περισσότερο, δεδομένου του ποσοστού βελτίωσης που μπορεί να επιτευχθεί και του μικρού χρόνου ανάκτησης της ενέργειας που χρειάζεται για τις περισσότερες συσκευές χαμηλής κατανάλωσης. Προτείνεται επίσης να αποβούν σημαντικά μέσα προς την κατεύθυνση αυτή η ενημέρωση, η πειθώ και η τιμολόγηση. Επίσης, πρέπει να γνωστοποιούνται οι μεμονωμένες προσπάθειες και, εφόσον είναι αναγκαίο, να ανταμείβονται.

Ερώτημα 12: *Η εξοικονόμηση ενέργειας στις μεταφορές (32% της ενεργειακής κατανάλωσης) εξαρτάται από την αποκατάσταση ισορροπίας μεταξύ οδικών και σιδηροδρομικών μεταφορών. Είναι αυτή η έλλειψη ισορροπίας αναπόφευκτη ή μπορούν να ληφθούν διορθωτικά μέτρα, μολονότι δεν είναι δημοφιλή, ιδίως για να ενθαρρυνθεί η μικρότερη χρήση των αυτοκινήτων σε αστικές περιοχές; Πώς μπορούν να συγκεραστούν οι στόχοι ανοίγματος του τομέα στον ανταγωνισμό, επενδύσεων στις υποδομές για να εξαλειφθούν τα σημεία συμφόρησης και διατροπικότητας;*

Οι παρεμβάσεις στο ερώτημα αυτό θέτουν κυρίως **δύο χωριστά προβλήματα:** την αύξηση των οδικών εμπορευματικών μεταφορών και την επιθυμία του κόσμου για ατομική κινητικότητα στις πόλεις και για μετακινήσεις μεγαλύτερων αποστάσεων.

Όσον αφορά τις εμπορευματικές μεταφορές, πιστεύεται ότι οι **σιδηροδρομικές** και **θαλάσσιες/εσωτερικές πλωτές μεταφορές** θα επιλύσουν κατά μεγάλο μέρος το πρόβλημα (η ιδέα ότι **χρειάζεται** να μειωθούν οι εμπορευματικές μεταφορές μεγάλων αποστάσεων μόλις που αναφέρεται). Σε πολλές παρεμβάσεις τονίζεται ότι σιδηροδρομικές μεταφορές και **χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας** είναι αλληλένδετες. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η ηλεκτροπαραγωγή από πυρηνική ενέργεια πρέπει να ικανοποιήσει τουλάχιστον κάποιο τμήμα της πρόσθετης ζήτησης, ειδάλλως υποχρεωτικά θα αυξηθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι πρέπει να επέλθουν αλλαγές στις **χωροταξικές ρυθμίσεις** έτσι ώστε να ευνοηθούν οι επιλογές μεταφορών που είναι πιο συμβατές με το περιβάλλον και να προωθηθεί περισσότερο η τοπική διανομή των εμπορευμάτων.

Όσον αφορά την ατομική κινητικότητα, προτείνεται πληθώρα μέτρων, πολλά από τα οποία αφορούν τα λιγότερο ρυπογόνα **οχήματα** που εκπέμπουν λιγότερες εκπομπές, τα **εναλλακτικά καύσιμα** και την καλύτερη αλληλοσυμπλήρωση δημοσίων και ιδιωτικών συγκοινωνιών. Ορισμένοι ζητούν να **περιοριστεί η χρήση των αυτοκινήτων**, ιδίως στις αστικές περιοχές, και να ενθαρρυνθεί η συλλογική χρήση των ΙΧ, μολονότι αναγνωρίζουν ότι αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί σε απομονωμένες περιοχές και ότι χρειάζεται ευρύτερη πολιτική. Αρκετοί ζητούν να ενθαρρυνθεί ο κόσμος να αφήνει τα αυτοκίνητα του και να κάνει περισσότερη η πεζοπορία ή ποδηλασία, καθώς επίσης να γίνουν πιο ασφαλείς οι δρόμοι και πιο προσβάσιμοι **σε όσους δεν χρησιμοποιούν αυτοκίνητο**.

Εκείνοι που είναι περισσότερο υπέρ των επενδύσεων στις υποδομές **των συγκοινωνιών** είναι κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, τοπικές αρχές ή οργανισμοί. Για άλλους, το θέμα είναι η **διατροπικότητα** των διαφόρων τύπων μεταφορών.

Αρκετοί υποστηρίζουν μια **πιο ολιστική αντιμετώπιση**, συγκρίνοντας τα διάφορα αποτελέσματα των επιλογών σε συγκεκριμένες καταστάσεις. Ορισμένοι αναπτύσσουν **συγκροτημένες προτάσεις**, σχετικά με τις υποδομές, τη συμβατότητα της ενεργειακής πολιτικής με την πολιτική μεταφορών, τις στρατηγικές που βασίζονται στη μείωση των αναγκών μετακίνησης, τη διάθεση περισσότερου χώρου στους δρόμους για τις συγκοινωνίες

παρά για τα ΙΧ, στρατηγικές για τη μείωση της χρήσης ενέργειας σε αστικές περιοχές, τη διατροφικότητα, μια μακροπρόθεσμη στρατηγική με σκοπό να προωθηθεί η εξοικονόμηση με βάση τη χρήση του υδρογόνου, κ.λπ.

Αρκετοί σχολιάζουν τις προβλέψεις ανάπτυξης των *αερομεταφορών*. Ορισμένοι ζητούν να φορολογείται πλήρως η κηροζίνη. Άλλοι θεωρούν σημαντικότερη την αποκατάσταση ισορροπίας μεταξύ των *διαφόρων τρόπων μεταφοράς* (οδικές/σιδηροδρομικές/θαλάσσιες/εσωτερικές πλωτές μεταφορές). Άλλοι είναι υπέρ της μεγαλύτερης χρήσης της *τηλεματικής* στα μεταφορικά μέσα.

Οι απαντήσεις στο δεύτερο μέρος του ερωτήματος αφορούν κατά μεγάλο μέρος τη *φορολογία*. Ορισμένοι επισημαίνουν την αντίθεση που υπάρχει μεταξύ αύξησης των οδικών εμπορευματικών μεταφορών και μείωσης των φόρων στις μεταφορές αυτές για να αντισταθμιστεί η άνοδος των τιμών πετρελαίου. Άλλοι ζητούν να επιβάλλονται μεγαλύτεροι φόροι στις οδικές μεταφορές και να ενσωματωθεί το εξωτερικό κόστος (κοινωνικό και περιβαλλοντικό) στους διαφόρους τρόπους μεταφοράς και τα καύσιμα. Ένας μικρότερος αριθμός απορρίπτει τη χρήση του μηχανισμού διαμόρφωσης των τιμών και αντ'αυτού προτείνει αυστηρότερα πρότυπα για τις εκπομπές, τις επενδύσεις στις υποδομές, τη διατροφικότητα, κ.λπ.

Το κύριο πεδίο διαφωνίας είναι η ελευθέρωση των *σιδηροδρομικών μεταφορών*. Ενώ ορισμένοι θεωρούν ότι ο ανταγωνισμός θα λειτουργήσει υπέρ της ανανέωσης και της αναζωογόνησης της σιδηροδρομικής κυκλοφορίας, άλλοι υποστηρίζουν ότι οι σιδηρόδρομοι θα πρέπει να εξακολουθήσουν να ανήκουν στο δημόσιο. Υποστηρίζεται επίσης ότι η ελευθέρωση των σιδηροδρόμων θα λειτουργήσει κατά της μετατόπισης εμπορευμάτων από τις οδικές στις σιδηροδρομικές μεταφορές.

Ερώτημα 13: *Πώς μπορούμε να αναπτύξουμε πιο συλλογική θεώρηση και να ενσωματώσουμε τη διάσταση του χρόνου στις αποφάσεις και τις δράσεις των δημοσίων αρχών και άλλων ενδιαφερομένων μερών έτσι ώστε να οδεύσουμε προς ένα βιώσιμο σύστημα ενεργειακού εφοδιασμού; Πώς πρέπει να προετοιμάσουμε τις ενεργειακές επιλογές για το μέλλον;*

Υποστηρίχθηκε ιδιαίτερα μια **συνολική και μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση** της ασφάλειας εφοδιασμού - τόσο από άποψη του **συνολικού** ενεργειακού εφοδιασμού, η οποία δεν χωρίζει την ανάλυση κατά τομείς και συμπεριλαμβάνει τη διαχείριση της ζήτησης ενέργειας, όσο και από άποψη να ακολουθηθεί μια **συνολική εικόνα**, π.χ. σύνδεση των αποφάσεων ενεργειακής πολιτικής με τις ευρύτερες διεθνείς εξελίξεις και ευρύτερα πολιτικά θέματα, μεταξύ των οποίων εξωτερική πολιτική, εσωτερική αγορά, μεταφορές, γεωργία, περιβάλλον, εκπαίδευση, απασχόληση, προβλήματα φτώχειας που υπάρχουν διεθνώς, κ.λπ.

Ένα επιχείρημα που επαναλαμβάνεται είναι ότι οι προβλέψεις της Πράσινης Βίβλου πρέπει να συμπληρωθούν με **σενάρια** που να αντανακλούν και να ισορροπούν κατά το δυνατό τις πολιτικές επιλογές, π.χ., εντατικό πρόγραμμα για την εξοικονόμηση ενέργειας, διάθεση μεγάλων κονδυλίων για την χρηματοδότηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Ορισμένοι υποστηρίζουν μια πιο **ευρύτερη θεώρηση** της ενεργειακής πολιτικής, η οποία θα αναλύει τις συνέπειες των αποφάσεων που λαμβάνονται σε έναν τομέα και σε ένα κράτος μέλος στους άλλους τομείς και κράτη μέλη.

Από πολλούς ζητείται μια **πιο μακροπρόθεσμη προοπτική**. Αυτό με σκοπό κυρίως να διαμορφωθεί ένα **σταθερό πλαίσιο προγραμματισμού** το οποίο είναι αναγκαίο για τις λήψεις αποφάσεων και τις επενδύσεις που στον ενεργειακό τομέα συνήθως συνεπάγονται μακροχρόνιες προθεσμίες. Το πλαίσιο αυτό είναι επίσης εν μέρει αναγκαίο για να εξεταστούν ορθά οι **αλληλεπιδράσεις** μεταξύ πολιτικών, ένα δε από τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν είναι η αμφιβολία που εκφράστηκε σχετικά με τη συμβατότητα της εσωτερικής αγοράς και των μακροπρόθεσμων συμβάσεων ενεργειακού εφοδιασμού με τη θεμελιώδη αλληλεπίδραση που υπάρχει μεταξύ πολιτικών **ενέργειας και περιβάλλοντος**.

Ορισμένοι προτείνουν ένα προσχέδιο **ενεργειακής στρατηγικής της ΕΕ**. Το γενικό επιχείρημα είναι ότι η Ευρώπη χρειάζεται μια στρατηγική η οποία να είναι **πιο διορατική**, να οδηγεί σε περισσότερη διαφοροποίηση των μορφών ενέργειας και των ενεργειακών πηγών, και να συνδέεται περισσότερο με τις νέες εξελίξεις, ιδίως σε ό,τι αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τα ενδογενή καύσιμα και τη μετάβαση προς την κατανομή της παραγωγής και την παραγωγή σε μικρή κλίμακα. Η στρατηγική αυτή, όπως υποστηρίζεται, θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις που χρειάζονται για τις αναγκαίες επενδύσεις στο πεδίο της ενέργειας, σε βιομηχανικό και ατομικό επίπεδο.

Από άποψη **προσέγγισης**, ορισμένοι προτείνουν να υπάρξει μια *ευρύτερη προσέγγιση*. Ορισμένοι ζητούν να αυξηθεί η γενική ευαισθητοποίηση στα ενεργειακά θέματα του πληθυσμού εν γένει, και ιδίως των νέων, και να καταστρωθούν αναλυτικές στρατηγικές για να συνδυαστούν κίνητρα, ρυθμίσεις και μέσα ενημέρωσης που θα ωθήσουν στην επίτευξη μεγαλύτερης ενεργειακής απόδοσης και ευρύτερης χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι είναι χρήσιμο να καθοριστούν και να παρακολουθούνται οι επιδιωκόμενοι στόχοι. Άλλες ιδέες είναι να ασκείται καλύτερα η εγχώρια ενεργειακή πολιτική, να κατευθύνεται η βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες ή ακόμη τα στρατηγικά αποθέματα να αποβούν ένα μέσο διάλογου μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών. Υποστηρίζεται περισσότερο μια πιο παρεμβατική προσέγγιση, στην οποία περιλαμβάνουν αυστηρότερους περιορισμούς για τις ενεργοβόρες συσκευές/οχήματα και πρακτικές και την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα αποτελέσματα των επιλογών του σήμερα στη μελλοντική ποιότητα ζωής.

Από άποψη **ευθυνών**, ορισμένοι τονίζουν ότι είναι αναγκαίο να υπάρξει *συντονισμός στα διάφορα επίπεδα*, ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό/περιφερειακό επίπεδο. Εκπρόσωποι των τοπικών αρχών ιδίως τόνισαν το ρόλο τους στην υλοποίηση στρατηγικών για να μειωθεί η ζήτηση ενέργειας. Μολονότι ορισμένοι προτιμούν την κατάσταση ως έχει, υπάρχουν άλλοι οι οποίοι είναι περισσότερο ή λιγότερο υπέρ του συντονισμού ή παρέμβασης σε κοινοτικό επίπεδο. Πολλοί υποστηρίζουν το **διεθνή ρόλο της ΕΕ** στο πεδίο της ενέργειας, ορισμένοι μάλιστα θα ήθελαν να είναι μεγαλύτερος ο ρόλος της. Τέθηκε επίσης το θέμα να δημιουργηθεί μια ευρωπαϊκή υπηρεσία ενέργειας έτσι ώστε να βελτιωθεί ο συντονισμός ή η ενημέρωση, όπως επίσης τέθηκε το θέμα να προστεθεί ένα **άρθρο στη Συνθήκη** σχετικά με την ενεργειακή πολιτική (π.χ. στη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου).

Μεταξύ των **πολιτικών επιλογών**, τα πεδία που τράβηξαν περισσότερο την προσοχή είναι α) *η φορολογία*, όπως η ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους για να δημιουργηθούν ισότιμοι όροι για όλους τους ενεργειακούς πόρους· β) *οι αγορές*, όπως η στενή παρακολούθηση των εξελίξεων της αγοράς, οι προϋποθέσεις μακροπρόθεσμου προγραμματισμού από τον ιδιωτικό τομέα και οι διορθωτικοί μηχανισμοί και γ) *η τεχνολογία*, όπου περιλαμβάνεται η προώθηση των περιβαλλοντικά ελκυστικών αλλά αρχικά αντιοικονομικών τεχνολογιών. Ορισμένοι αναφέρουν την αξία της *ανάλυσης κόστους/αποτελέσματος* των διαφόρων επιλογών.

Οι πιο ριζοσπαστικές **θεωρήσεις** προέρχονται από ορισμένους που συχνά βασίζονται στην ευρεία χρήση της αιολικής και της ηλιακής (φωτοβολταϊκής) ενέργειας μεσοπρόθεσμα, σε συνδυασμό με μια πιο συντηρητική προσέγγιση της ενέργειας. Ορισμένοι προβλέπουν λαμπρό μέλλον για την πυρηνική ενέργεια, λόγω των χαμηλών εκπομπών οξειδίων του άνθρακα.

Συνολικά, η μελλοντική εικόνα που προκύπτει από τη συζήτηση για την Πράσινη Βίβλο βασίζεται στην **ευρεία πολιτική** που θα πραγματοποιείται την ενεργειακή ζήτηση και τον ενεργειακό εφοδιασμό, με σαφή ρόλο των **δημοσίων αρχών**, και των κοινοτικών, και όπου η **συνεργασία** και ο **συντονισμός** θα διαδραματίσουν μεγάλο ρόλο στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας πολιτικών και προγραμμάτων. Η πολιτική αυτή πρέπει να ασκηθεί

τόσο από τα κράτη μέλη όσο και από τις υποψήφιες χώρες, σε διαφορετικά πολιτικά πεδία - ενέργεια, περιβάλλον, μεταφορές, γεωργία, κ.λπ., αλλά επίσης και με ενεργειακούς εταίρους σε άλλα μέρη του κόσμου, είτε αυτοί είναι προμηθευτές είτε καταναλωτές. Οι απαντήσεις στην Πράσινη Βίβλο, είτε πρόκειται για σενάρια, είτε για εμπορικές ρυθμίσεις, διπλωματικές σχέσεις ή την παιδεία των καταναλωτών, υποστηρίζουν με σαφήνεια μια **μακροπρόθεσμη και αποφασιστική** θεώρηση που θα αποβλέπει στον **ασφαλή και βιώσιμο** ενεργειακό εφοδιασμό της Ευρώπης.